

**מאמרי
באתי לגני
תשי"ח • תשל"ח**

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקל"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

נדפס על ידי ולזכות

הרה"ת ר' ירחמיאל וזוגתו מרת רבקה לאה

ולזכות יוצאי חלציהם

מנחם מענדל, חנה העניא, אסתר ברכה,

מושקא, פריידא מרים, אלישבע

ושלמה שמואל ארי'

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

יעקבסאהן

להצלחה רבה ומופלגה בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"ם ז"ע

Lahak Hanochos Inc.

788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה.

קונטרס זה, וכן שאר הקונטרסים היוצאים
לאור מידי שבוע בשבוע, ניתן להוריד
ב"אינטרנט", בכתובת: www.lahak.org
בנוסף לזה אפשר לקבל באימייל את היו"ל
מידי שבוע, ע"י משלוח כתובת האימייל

ל-info@lahak.org

הרוצים לקבל בדואר קונטרסים מודפסים,
עליהם לשלוח בקשה לכתובת האימייל:

adlaber@gmail.com

ועד הנחות בלה"ק

©

Published and Copyright 2017 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

(718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5778 • 2017

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

במשך המעט לעת – ללמוד פרקי המשניות של אותיות השם.

במשך המעט לעת – לעשות התועדות.

לקבוע שעה במשך המעט לעת – לבאר לבני ביתו שי' אודות כ"ק

מו"ח אדמו"ר הכ"מ ועבודתו אשר עבד בה כל ימי חייו.

במשך המעט לעת – לבקר (אלו הראויים לזה) בבתי הכנסיות

ובבהמ"ד אשר בעיר לחזור שם מימרא או פתגם מתורתו של כ"ק מו"ח

אדמו"ר הכ"מ, לבאר אודות אהבת כל ישראל שלו, להודיע ולהסביר

תקנתו ע"ד אמירת תהלים, לימוד חומש עם פירש"י – ובמקומות

המתאימים – גם ע"ד לימוד התניא כפי שחלקו לימות השנה. – אם

באפשרי לעשות כל הנ"ל מתוך התועדות.

במשך המעט לעת – לבקר (המוכשרים לזה) במקום כנוסי הנוער

החרדי – ולהשתדל, ככל האפשרי בדרכי שלום, גם במקום כינוסי הנוער

שלעת עתה עדיין אינו חרדי – ולבאר להם איך שחבה יתירה נודעת להם

תמיד מאת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, לבאר להם את אשר תבע מהם והתקוה

והבטחון אשר בטח בהם, אשר סוף סוף ימלאו את תפקידם בהחזקת

היהדות והפצת התורה בכל המרץ החום והחיות שהם מסגולת הנוער.

* * *

מובן אשר, אם זהו מתאים לתנאי המקום, ימשיכו בכל הנ"ל בימים

אשר אחרי היארצייט ובפרט ביום הש"ק שלאחריו.

* * *

והוי"ו יחיש⁷ ביאת גואלנו והקיצו⁸ ורננו שוכני⁹ עפר, ונשיאנו, הוא

כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעל ההילולא, בתוכם ישמיענו נפלאות וינהלנו

בדרך העולה בית א"ל.

מנחם מענדל שניאורסאהן

בס"ד.

פתח דבר

בקשר עם יום הבהיר יו"ד שבט הבעל"ט, יום מלאות שישים

ושמונה¹ שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר, ויום הסתלקות-הילולא של כ"ק

אדמו"ר מהוריי"צ, זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע –

הננו מוציאים לאור את המאמרים שבהם נתבאר פרק השמיני

דהמשך באתי לגני השי"ת (השייך לשנה זו (תשע"ח), שבה לומדים פרק

הנ"ל בפעם הרביעית²): ד"ה באתי לגני דליל ש"ק פ' בשלח, י"א שבט,

אחרי קבלת שבת, וד"ה באתי לגני דמוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט –

ה'תשי"ח; ד"ה באתי לגני דיום ד' פ' בשלח, יו"ד שבט, ד"ה היושבת

בגנים דמוצש"ק פ' בשלח, י"ג שבט, וד"ה באתי לגני דיום ב' פ' יתרו,

ט"ו שבט – ה'תשל"ח.

*

לתועלת הלומדים, בא גם פרק השמיני מהמשך באתי לגני השי"ת

(בהוספת מ"מ ע"י המו"ל); תוכן המאמרים; מברק לקראת יו"ד שבט

ה'תשל"ח; מכתבי כ"ק אדמו"ר לקראת יו"ד שבט ה'תשי"א.

*

ויהי"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו",

ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי

תצא".

ועד הנחות בלה"ק

י"ט כסלו חג הגאולה ה'תשע"ח,
ברוקלין, נ"י.

1) ס"ח בנימטריא "חיים" – ראה שיחת ב' ניסן תשמ"ח ס"ג ואילך (התועדויות תשמ"ח ח"ב ס"ע 495 ואילך).

2) לאחר שנשלמו ג"פ עשרים שנה – תשי"א-תשל"ל, תשל"א-תש"נ, תנש"א-תש"ע – המכוונים לעשרים הפרקים שבהמשך זה (תו"מ סה"מ באתי לגני ח"ב ע' תקצד ובשוה"ג ב. וראה גם שם ח"א ע' vi. וש"נ).

6) הו"ו יחיש .. נפלאות: ראה אג"ק אדמו"ר הצמח צדק ע' א. אדמו"ר מהר"ש ע' א.

7) יחיש: אולי י"ל שבוה נכללת ג"כ בקשה שיהיו במדריגת זכו, וכדו"ל: זכו אחישנה (סנה' צח, א). – הערה במכתב כד טבת תשכ"ב (אג"ק חכ"ב ע' צו).

8) ישע"י כו, יט.

9) שוכני עפר .. הוא .. בתוכם: להעיר מדו"ל שוכני עפר כו' שנעשה שכן לעפר בחייו (סוטה ה, א. הובאה בשו"ע אדה"ז סקניו ס"ג). וידועה אגה"ק דאדה"ז, אשר כתב קרוב לזמן הסתלקותו: נפש השפלה באמת לאמיתו כו'. – הערה שם.

בשעת התפלות ידלקו חמשה נרות.

אחר התפלה (בבוקר – אחר אמירת תהלים) ילמוד (יסיים) המתפלל לפני התיבה פכ"ד דכלים ופ"ז דמקואות. אח"כ יאמר המשנה ר' חנניא בן עקשיא כו' ויאדיר. בלחש – איזה שורות בתניא, קדיש דרבנן.

אחר תפלת ערבית – יחזרו חלק מהמאמר דיום ההסתלקות (ד"ה באתי לגני, נדפס בקונטרס עד⁵) בע"פ. ואם אין מי שיחזור בע"פ ילמדוהו בפנים. וכן אחר תפלת הבוקר. ולסיימו אחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה – פרק תניא. וכן לאחר תפלת מנחה.

בבוקר קודם התפלה ירים כל אחד תרומה להענינים השייכים לנשיאנו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, בעד עצמו ובעד כל אחד מבני ביתו שיחיו, וכן קודם תפלת מנחה.

לאחר תפלת הבוקר וחזרת הדא"ח – יקרא כל אחד פ"נ (כמובן בחגירת אבנט). אלו שזכו להכנס ליחידות, או עכ"פ לראות את פני כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ – יצייר עצמו, בעת קריאת הפ"נ, כאלו עומד לפניו. להניח הפ"נ אח"כ בין דפי מאמר, קונטרס וכו' של תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. ולשלחו (אם באפשרי – בו ביום) על מנת לקראותו על ציון שלו.

חמשה נרות .. (יסיים): ראה קונטרס ב' ניסן ה'תש"ח [סה"מ תש"ח ע' 146]², וה'תש"ט [סה"מ תש"ט ע' 74]³.

בלחש .. בתניא: כך נהג כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ⁴.

(2) ושם: כנגד נפש רוח נשמה חי' יחידה (משיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א). וראה שיחת יט כסלו תשי"א (תו"מ ח"ב ע' 125): בפעם הראשונה שראיתי שמדליקים חמש נרות בעת התפלה ביאָרצייט (וכן בשנת האבלות), כשהייתי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר בפאָריז, שאלתי אצלו טעם הדבר, ולא השיב, ולאחר זמן אמר, שחמש הנרות הם כנגד חמש השמות שהנשמה נקראת בהם, נפש רוח נשמה חי' יחידה.

(3) ושם: א) לימוד המשניות הוא אחר אמירת שיעור התהלים שאחר התפלה. ב) פרק כד דכלים ופרק ז' דמקואות לומדים אחר סיום תפלת ערבית, סיום תפלת היום וסיום תפלת מנחה – הן במשך כל האחד עשר חודש הן ביום היאָרצייט. ג) במשך ימי האבילות, ר"ל, לומדים בגלוי רק משנה אחת. ד) הדיוק הוא לסיים הפרקים אחרי התפלה.

(4) ראה ר"ד ימי השבעה ה'שי"ט ס"ט (תו"מ ח"א ע' 6): בשנת האבלות [אחר אמו הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה נ"ע], ל"ע, כשהי' הרבי מסיים: „רבי חנניא בן עקשיא כו", לפני קדיש דרבנן, הי' נוהג להשען על ידו ולומר משהו בלחש.

(5) נדפס לאח"ז בסה"מ תש"י ע' 109 ואילך.

מפתח כללי

פתח דבר	iii
תוכן הענינים	v
פרק שמיני מהמשך באתי לגני ה'שי"ת	ט
ה'תשי"ח	
פאָקסימיליא מראשי פרקים לד"ה באתי לגני	יג
ד"ה באתי לגני, ליל ש"ק פ' בשלח, י"א שבט	טו
ד"ה באתי לגני, מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט	כו
ה'תשל"ח	
מברק ליו"ד שבט	מא
ד"ה באתי לגני, יו"ד שבט	מב
ד"ה היושבת בגנים, מוצש"ק פ' בשלח, י"ג שבט	נב
ד"ה באתי לגני, ט"ו שבט	נח
מכתבים הכלליים ליום היאָרצייט	סו

מכתב ב'

ב"ה, ראש חודש שבט, ה'תשי"א.

ברוקלין, נ.י.

אל אנ"ש, תלמידי התמימים, אל המקושרים או
השייכים אל כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע הכ"מ,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על שאלת רבים אודות סדר מפורט ביום העשירי בשבט
הבע"ל, הוא יום היִאָרְצִיט של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, הנני בזה להציע:

בשבת קדש שלפני היִאָרְצִיט ישתדלו לעלות לתורה.

אם אין מספר העליות מספיק – יקראו בתורה בחזרים שונים, אבל
לא להוסיף על מספר הקרואים.

ישתדלו שמפטייר יהי הגדול שבחבורה – בריצוי רוב המנין – או
על פי הגורל.

יבחרו וירימו מי שיתפלל לפני התיבה ביום היִאָרְצִיט, ונכון לחלק
שיתפלל אחד ערבית, שני – שחרית, שלישי – מנחה כדי לזכות בזה מספר
יותר גדול של אנ"ש.

להדליק נר שידלק כל המעת לעת. אם אפשר בקל – נר של שעה.

הנני בזה: ראה ג"כ מכ' כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ע"ד היִאָרְצִיט הראשון של אביו
כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (חכמי ישראל בעש"ט ע' לג [ולאח"ז באגרות-קודש אדמו"ר
מהור"י צ"ח ע' קלח]).

יקראו .. אבל לא להוסיף: הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בשם אביו. ועיין שו"ת
צ"צ חאו"ח סל"ה.

של שעה: ר"ת הקיצו ורננו שוכני ע"פר.

המראה מקומות וכו' בהערות הממוספרות – ניתוספו ע"י המו"ל.

(1) יש לציין שגם במשך השנים שלאח"ז התייחס הרבי כו"כ פעמים להוראות שבמכתב זה ע"ד
סדר ההנהגה ביום ההילולא, וצוה לפרסמן כו'.

תוכן העינים

באתי לגני, ליל ש"ק פ' בשלח, י"א שבט, ה'תשי"ח

ע"י ההשפעה מאות ג' לאות ד' („גמול דלים“) נעשה מאות ד' (יחוד
אב"א) אות ה' (יחוד פב"פ). וענין זה נעשה ע"י הצדקה (צדק ה').
ג' הקוין שבאות ה' – מחשבה דיבור ומעשה כשהם ממולאים מאור
הקדושה (הן בעניני תומ"צ והן בעניני הרשות לשם שמים), שע"ז גם
מדותיו הם כדבעי.

אות ק' – ע"ד אות ה', אלא שהרגל השמאלי יורד למטה („רגלי יורדות
מות“), דהיינו מחשבות ודיבורים שאינם כדבעי, שע"ז בא לידי מעשה
שאינו כדבעי. וזהו „כקוף בפני אדם“, כי אמיתית המחדו"מ הוא בקדושה,
בחי „אדם“ (א' – מחשבה, ד"מ – דיבור ומעשה), והמחדו"מ בלעו"ז אינם
אלא מתדמים לקדושה „כקוף בפני אדם“.

„והבור רק אין בו מים“ – היינו שאותיות ר"ק אינם באר באל"ף („מעין
גנים באר מים חיים“, דהיינו שע"י עבודת הנשמה ממשיכים בחי מעין ומים
חיים בגן-עדן העליון), אלא בור בוא"ו, ש„מים אין בו“ – העדר העבודה,
וע"ז „נחשים ועקרבים יש בו“ – תוספת כח בקליפות וסט"א.

וזהו שהמשכן הי' מקרשים, לפי שתכלית העבודה הוא לאהפכא חשוכא
(אותיות ק"ר דקליפה, בצירוף השי"ן דקדושה שהוא חיותם) לנהורא (קרש
דקדושה)

טו

באתי לגני, מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט, ה'תשי"ח

ע"י נתינת הצדקה למטה נעשה ההשפעה מאות ג' לאות ד' („גמול דלים“)
למעלה, וע"ז נעשה מאות ד' (יחוד אב"א) אות ה' (יחוד פב"פ).

ג' הקוין שבאות ה' – מחשבה דיבור ומעשה כשהם ממולאים מאור
הקדושה, הן בעניני תומ"צ והן בעניני הרשות לשם שמים (וע"ז גם המו"מ
שלו הוא כדבעי, וזוכה ל„ברכת ה' היא תעשיר“, ההצלחה למעלה מדרך
הטבע; משא"כ כשמושקע בעניני הפרנסה, שע"ז גורע גם מהענינים שהגיע
אליהם ע"י עבודתו בתפלה ובתומ"צ). וע"ז גם עצם הפועל הוא כדבעי, כמו
גבאי צדקה שע"י מעשה הצדקה שלו דבריו הם בנחת וקירוב הדעת.

אות ק' – מחדו"מ דלעו"ז, שע"י המחשבה ודיבור דלעו"ז (אות ר') נופל
במעשה דלעו"ז, שהו"ע הרגל השמאלי היורד למטה („רגלי יורדות מות“).
וזהו „נעץ קנה בים“ – דכורא דקליפה (קנה) היונק ממלכות דקדושה (ים),
„ועליו נבנה כרך גדול של רומי“, בחי' שדה דלעו"ז, ששם נמצא „עשו איש
שדה“ שיש לו שליטה לפי שעה. וזהו „כקוף בפני אדם“, כי אמיתית

אנ"ש ותלמידי התמימים, וכל הנוטלים חלק בדרכי החסידים והחסידות עמדו הכן כולכם, אתם נשיכם בניכם ובנותיכם, לקבל ברכת הוי' בשפעת חיים ופרנסה טובה ונחת מיוצאי חלציכם, אשר ישפיע השי"ת לכם ולנו על ידי התעוררות רחמים רבים ממקור הרחמים והחסדים האמיתים, ע"ד מכניסי רחמים, אשר יעורר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ בעל ההילולא, וברוכים תהיו בכניי חייא ומזונא רויחא.

מנחם מענדל שניאורסאהן

המחדו"מ הוא בקדושה, בחי' „אדם" (א) – מחשבה, ד"מ – דיבור ומעשה), והמחדו"מ בלעו"ז אינם אלא מתדמים לקדושה „כקוף בפני אדם". „והבור רק אין בו מים" – היינו שאותיות ר"ק אינם באר באל"ף (מעין גנים באר מים חיים", דהיינו שע"י עבודת הנשמה נמשך בחי' מעין בב' המדריגות דגן'עדן העליון וגן'עדן התחתון), אלא בור בוא"ו, ש„מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו", שהו"ע מחדו"מ דקליפה. ואותיות אלה „נטלין אות שין", שהוא הארה דהארה מקדושה שהיא החיות שלהם. ובענין זה היא העבודה, להפוך חשוכא (בחי' שקר וקשר דעולם) לנהורא (קשר דקדושה)

כו

באתי לגני, יו"ד שבת, ה'תשל"ח

ב' הקוים שבאות ד' – מורים על מחשבה ודיבור דקדושה (ולכן יש מאחורי יו"ד, שהו"ע נקודת היהדות), ובאופן זה ההמשכה למעשה היא בצורת אות ה', שהרגל השמאלי שבה (שהו"ע המעשה) הוא בתוך השורה; ב' הקוים שבאות ר' – מורים על מחשבה ודיבור דלעו"ז (ולכן אין מאחורי יו"ד), ובאופן זה ההמשכה למעשה היא בצורת אות ק', שהרגל השמאלי שבה הוא למטה מן השורה (שהו"ע המעשה אשר לא יעשה). ומה מובן גודל ענין המעשה (המעשה הוא העיקר), כדמצינו שקיום המצוות צ"ל במעשה דוקא, והמקיים מצוה במחשבתו ובלבו בלבד לא יצא ידי חובתו.

ומהטעמים בדבר: (א) כיון שכל הגבוה יותר נופל ונמשך למטה מטה יותר (ולכן „גדול העונה אמן יותר מן המברך" – כי „אמן" בגימטריא „הוי' אדני", שהו"ע המשכת ההשפעה דשם הוי' בעולמות התחתונים, שדוקא בהם שייך ענין האדנות); (ב) כי ע"י ענין העשי' נעשה עילוי בכל העולמות כולם (כמשל הגבהת כותלי בית, שהיא ע"י הגבהת הקורה התחתונה דוקא)

מב

היושבת בגנים, מוצש"ק פ' בשלח, י"ג שבת, ה'תשל"ח

„הרי בתר" הו"ע חלוקה ופירוד, שהו"ע הירידה עד לעולם הזה הגשמי שאין תחתון למטה הימנו, ובזה גופא – הירידה הנוספת שנעשית ע"י הגלות; וירידה זו היא צורך עלי' – כדי שמ„הרי בתר" יהי „הרי בשמים", בחי' ריח, שהוא הנח"ר שנעשה למעלה מעבודת בני' בזמן הגלות דוקא. וזהו שבין שני פסוקים אלו (הרי בתר" ו„הרי בשמים") נאמר „היושבת בגנים גו'", דקאי על כנסת ישראל הנפוצה בגולה ויושבת בבתי כנסיות ובתי מדרשות, שע"י עבודתם נעשית הפיכת „הרי בתר" ל„הרי בשמים".

וזהו הדיוק „הרי בשמים" דוקא: „בשמים" – הו"ע הקטורת, שענינה הוא העבודה להפוך לקדושה גם את העלם והסתר העולם (ולכן יש בה י"א סממנים, כיון שענינה לברר גם את בחינה הי"א, שאינה נכללת במנין עשר דקדושה); „הרי" – בירור הניצוצות דעולם התהו, שהם באופן של „הר"

נב

תוכן הענינים

באתי לגני, ט"ו בשבט, ה'תשל"ח

מעלת המשכת השכינה במשכן על המשכה במ"ת – שהמשכה זו היא ע"י עבודה, וזבה גופא – העבודה דאתכפיא ואתהפכא, שע"י נעשה "יתרון האור מן החושך". והנתינת כח לענין זה גופא הי' במ"ת.

הטעם שהמשכה דמ"ת היתה נתינת כח גם על העבודה ד"יתרון האור מן החושך" – ע"י הקדמת הודאת יתרו ("עתה ידעתי גו"), שהי' חכם גדול בחכמות חיצוניות, וע"י הודאתו נעשה בירור החכמה דלעו"ז, וע"י – יתרון והוספה בחכמה דקדושה ("יתרון החכמה מן הסכלות").

החידוש ("וראיתי אני", שלמה המלך, החכם מכל אדם דוקא) ב"יתרון החכמה מן הסכלות" לגבי "יתרון האור מן החושך" – שע"י בירור הלעו"ז נעשה יתרון גם בחכמת התורה, אף שענין התורה הוא המשכה מלמעלה. וזהו היתרון שנעשה בתורה ע"י הודאת יתרו, שע"י נמשך בה העצמות, וע"י ניתן הכח לחדש בתורה.

ובעומק יותר: כיון שע"י הידיעה "בכל ע"ז שבעולם", דהיינו בכל המדריגות דסדר ההשתלשלות (וזהו שנקרא "כהן מדין", לשון מדון ופירוד, שהתחלתו מהמדריגות הכי עליונות שבאצילות), בחי' הגילויים, נעשה אצלו הידיעה "כי גדול הוי' מכל האלקים", הפלאת העצמות שלמעלה מגילויים – נעשה ע"י המשכת העצמות באופן ששייך לגילויים, שיהי' בכחו של כאו"א מישראל לגלות חלקו בתורה נח

מכתבים הכלליים ליום היואָרצייט

מכתב א'

ב"ה, ראש חודש שבט, ה'תשי"א.

ברוקלין, נ.י.

אל אנ"ש, תלמידי התמימים וכל הקרובים
לחסידות וחסידים די בכל אתר ואתר,

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לקראת בא יום הגדול והקדוש הוא יום עשירי בשבט, יום הילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ – הנני לעורר אודות מאמרו שנתן להדפיס ליום ההסתלקות, הוא ד"ה באתי לגני – יו"ד שבט תשי"א,

אשר בטח תלמדו אותו בליל ויום ההילולא.

ובלשון נשיאנו במכתביו (קונטרס ג', קונט' לו²):

מסוגל הוא היום הזה להתקשר בעץ החיים, אשר כאו"א מאנ"ש יזכה שיאיר עליו ועל כל ב"ב שיחיו זכות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, אשר מסר ונתן נפשו הק' עלינו להדריכנו במעגלי צדיקי יסוד עולם הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להושע בבני חייא ומזונא רויחא.

אנ"ש ותלמידי התמימים יחיו, התעוררו ובאו לחצרות ה', בבתי כנסיות ובתי מדרשות, אל התפלה ואל למודי השיעורים ברבים, והתועדו באהבת רעים לחזק את הלמודים בתמיכת לומדי תורה ועוסקים בעבודת השי"ת.

1) קונטרס ג: סה"מ קונטרסים ח"א ע' 76. ולאח"ז באג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' קסו (המור"ל).

2) קונטרס לו: סה"מ קונטרסים ח"ב שצז, ב. ולאח"ז באג"ק שם ח"ד ס"ע רעח ואילך (המור"ל).

אחד מישראל לאפשא לה, לגלות את חלקו בתורה⁴⁸, וכפסק אדמו"ר הזקן⁴⁹ שכל אחד צריך להשיג בידיעת התורה, ולחדש בה⁵⁰, הן בפשט והן ברמז הן בדרוש והן בסוד.

ויהי רצון שכן תהי' לנו, שכל אחד יעשה כהנ"ל, ונזכה לראות בגלוי איך שכל ישראל הם ממלכת כהנים וגוי קדוש⁵¹, שכל אחד מישראל יהי' במעמד ומצב של שר⁵² כפשוטו, כי ע"י ההחלטה ללמוד את התורה ולקיימה גם כשהוא במצב של עוני, הרי כהבטחת חז"ל⁵³ כל המקיים את התורה מעוני סופה לקיימה מעושר, שכשמחליט ללמוד ולקיימה מעוני הנה מיד לאחרי ההחלטה⁵⁴ הוא לומדה ומקיימה מעושר, מעושר אמיתי בגשמיות וברוחניות גם יחד, ומוסיף בלימוד התורה בנגלה ובחסידות, ולימוד מביא לידי מעשה⁵⁵ — קיום המצוות בהידור, און מ'ברענגט אַראָפּ משיח צדקנו למטה מעשרה טפחים בקרוב ממש, ויבנה בית המקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל⁵⁶, והיתה לה' המלוכה⁵⁷, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

48) ראה שער הגלגולים הקדמה יז. שער רוח"ק בענין היחודים על קברי הצדיקים הקדמה ב (קח, ב). הל' ת"ת שבהערה הבאה.
49) בהל' ת"ת שלו פ"א ה"ד.
50) שם פ"ב ה"ב. ובאגה"ק סכ"ו (קמה, א) שזהו (החשוב לחדש) "הן בנגלה והן בנסתר".
51) פרשתנו יט, ו.
52) ראה פרש"י שם שפירוש כהנים הוא שרים.
53) אבות פ"ד מ"ט.
54) כי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה (קידושין מ, א), שהכוונה בזה (בפשטות) היא שזה נחשב כאילו עשה. ולהעיר משו"ע או"ח סתקע"א ס"ג.
55) קידושין שם, ב. ב"ק יז, א.
56) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.
57) עובדי' א, כא.

שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד, וידוע שבעד שלא נברא העולם נכלל גם עד שלא נאצל⁴³, והיינו שדוקא קודם שנאצל הי' הוא ושמו בלבד [שהגילוי (שמו) הי' בתכלית היחוד בעצמותו ית'⁴⁴], אבל לאחרי שנאצל (ע"י הצמצום), נעשה הגילוי בבחינת מציאות (בערך הביטול והיחוד שהי' עד שלא נאצל), כביכול ענין מדון ופירוד⁴⁵. אלא שזה שנעשה מציאות הוא מצד הצמצום דשם אלקים, ומכיון שההעלם דהצמצום הוא רק לגבינו (היינו לגבי הגילויים שלאחרי הצמצום), והוי' ואלקים כולא חד⁴⁶, לכן, גם עכשיו הם (באמת) בתכלית היחוד כמו שהי' קודם שנאצל. וזהו מה שיתרו הי' כהן מדין, שהיתה לו ידיעה והכרה בכל המדרגות שנאצלו, אלא שידיעתו בהם היתה כמו שהם (מצד הצמצום) בבחינת מציאות, מדון ופירוד. ומזה נשתלשל⁴⁷ שהי' כהן מדין כפשוטו, והי' מכיר בכל ע"ז שבעולם, ע"ז כפשוטה. וע"י שהי' לו ידיעה והכרה בכל הדרגות (לאחרי שנאצל), בא אח"כ לידי ידיעה והכרה [והודעה והכרזה] כי גדול הוי' מכל האלקים.

(ה) **וע"פ** כל הנ"ל יש לומר, דזה שהיתרון נעשה בתורה ע"י הודאת יתרו הוא שנמשך בה העצמות (כנ"ל סעיף ג), הוא מפני שהודאת יתרו עתה ידעתי כי גדול הוי' מכל האלקים היא הידיעה בהפלאות העצמות שהוא למעלה מגילויים (גדול הוי' מכל האלקים). ומכיון דזה שהגיע לידיעה זו (בהפלאות העצמות) היתה ע"י הידיעה וההכרה שהיתה לו (לפני זה) בכל הדרגות דגילויים שנאצלו, לכן, היתרון בתורה (המשכת העצמות) הוא באופן ששייך לגילויים, הנתינת כח לכל

43) עבודת הקודש ח"א (חלק היחוד) פ"ב — הובא בהמשך תרס"ו ס"ע קפה. ולהעיר, שלפי אחד מהביאורים — הכוונה היא לאצילות דכללות (ד"ה צאינה וראינה תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' רצט ואילך). נסמן בספר הערכים-חב"ד כך ד ערך אוא"ס (ה) ס"א סק"א ח"א).

44) ראה המשך תרס"ו ע' קפג.

45) להעיר מהידוע (לקו"ת תזריע כג, ג. ובכ"מ) שגם חו"ג דאצילות, עם היות שמאיר בהם אוא"ס ואיהו וגרמוהי חד, מ"מ, הם שני הפכים, ובכדי שיהי' "התכללות ויחוד המדות .. שלא יהיו ענפין מתפרדין" הוא ע"י שמאיר בהם אוא"ס "בגילוי רב יותר מכפי מדתם". ועפ"ז יש לומר, דענין "מדון ופירוד" בהדרגות שנאצלו הוא בשתיים: דע"י שהם בבחינת מציאות — הם נפרדים כביכול מאוא"ס, ככפנים; ושהם נפרדים זה מזה, "ענפין מתפרדין". ועפ"ז יומתק השייכות דדרגות הנאצלות ל"מדין", מדין מלשון ריב ומדון.

46) ראה זהר ח"ב קסא, א. ח"ג רסד, א.

47) להעיר מדי"ה וידעת תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ע' נה ואילך) שבכדי שלא יהי' נתינת מקום לע"ז צ"ל הידיעה שהוי' ואלקים כולא חד.

[פרק שמיני מהמשך באתי לגני ה'שית]

(ח) **והנה** בקדושה נעשה מאות ד' ה', ובסט"א נעשה מר' ק', דה' הרי יש בו ג"כ אות יו"ד מלפניו והוא רגל השמאלי דאות ה', אלא שהוא מלפניו, ובדלי"ת הוא מאחוריו, והיינו שמורה על אופן היחוד, דאות ד' מקבל מאות ג' שקדם אליו, והוא יחוד אב"א, ובאות ה' היו"ד מלפניו, שהיחוד הוא בבחינת פנים בפנים, וזה נעשה ע"י הצדקה. וכדאיאת בכתבי האריז"ל* דצדקה הוא צדק ה' שמאות ד' נעשה ה', וכמארז"ל* ג' ד' גמול דלים, שהד' מקבל מהג' ועי"ז נעשה אות ה', אבל בסט"א נעשה מר' ק', דק' ה"ה דומה בתמונתו לאות ה' אלא שבאות ה' הרגלים הם בשוה, ובאות ק' הרגל השמאלי הוא יורד למטה, שזהו"ע* רגליה יורדות מות', שהוא קנה הקו"ף, והוא משארז"ל: ירד גבריא לונעץ קנה בים ועלה בו שרטון ועליו נבנה כרך גדול (שהוא מיצר לישראל, רש"י), והוא קנה הק' הנעשה בקלי' וסט"א, וזה הוא המיצר לישראל. וביאור הענין ע"ד החסידות הוא, דהנה הג' קווי"ן* דאות ה' הם ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה, ולכן קנה השמאלי הוא נפסק מהשני קוין להורות שהמעשה הוא נפסק מדיבור ומחשבה, דהגם דמחשבה הוא לבוש המיוחד ודיבור לבוש הנפרד, ולכן המחשבה הוא רק לעצמו והדיבור הוא אל הזולת, הנה בכ"ז הרי הדיבור הוא בערך אל המחשבה, משא"כ מעשה שהוא נפרד. דכן הוא גם בסדר העולמות דכל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, דבראתיו הוא בריאה עולם המחשבה, ויצרתיו יצירה עולם הדיבור, ובעשי' אומר אף, דאף הפסיק הענין, וזהו רגל השמאלי דאות ה"א שהוא מורה על המעשה. ואות ה"א

נעשה מר' ק': פע"ח ההקדמה לשבת. שער הכוונות ענין תחום שבת. בכתבי האריז"ל: טעמי מצות פ' ראה. שער המצות וס' הלקוטים שם. ובכ"מ. וראה מאו"א מע' צדק.

וכמארז"ל ג' ד': שבת קד, א.
יורד למטה שזהו"ע: ראה ספר הלקוטים שם.
הג' קוין: ראה תו"א ד"ה חייב אינש (הראשון) [צה, סע"ב ואילך]. לקו"ת ר"פ בלק [סז, א ואילך]. ועוד.

(1) משלי ה, ה.

(2) שבת נו, ב.

יובן, ששלילת ענין ע"ז שייך לא רק בנוגע לכווכים ומזלות אלא גם בנוגע לכל המדריגות דסדר ההשתלשלות (מלאכים³⁷, ספירות וכו'³⁸) שעל ידם נמשך השפע למטה. ואדרבא, כל שהמוצע הוא נעלה יותר צריך לשלול את הטעות שראוי לחלוק לו כבוד, כי הוא אינו אלא כגרון ביד החוצב. וכמובן גם ממה דאיתא במדרש³⁹ משל למלך שנכנס למדינה והיו עמו דוכסין ואפרכין כו', ככל שהשר הוא גדול יותר, ובפרט המשנה למלך, צריך לפקחות יתירה להיות אנה נסיב מלכא. וזהו שהודאת יתרו כי גדול הוי' מכל האלקים היתה תלוי' בזה שהי' מכיר כל ע"ז שבעולם, כי ע"י שהי' לו ידיעה והכרה בכל סדר ההשתלשלות, עד במדריגה הכי עליונה, ע"י דוקא⁴⁰ הי' יכול להיות אצלו הידיעה (עתה ידעתי) כי גדול הוי' מכל האלקים.

ויש לומר, דזהו גם הפירוש (בפנימיות הענינים) בזה שיתרו הי' כהן מדין, דמדין הוא מלשון מדון ופירוד⁴¹, והתחלת ענין הפירוד הוא (כביכול) בדקות וכו' מהמדריגות הכי עליונות שבאצילות. כמרז"ל⁴² עד

(ב) וע"ד הפי' בלקוטי לוי"צ לזח"ב*: מדין — דין וגבורה דע"ק.

(* בפ' שמות (ע' יג). ושם, שמדין בגימט' ד"פ הוי' דחכמה, עיי"ש. וראה קה"י בערכו שהוא ר"ת ניצוץ דוד מלך ישראל. וראה אוה"ת יתרו ע' תשמא"ב, דלמד"ר דברים (פ"א, ג) וקה"ר (פ"ג, יא), דברי יתרו "עתה ידעתי" הם כמ"ש דוד (תהלים קלה, ה) "כי אני ידעתי גוי". וראה שם ע' תשנר ואילך. ובכ"מ.

(הוספת כ"ק אדמו"ר שליט"א על רשימת ההנחה)

(37) ראה רמב"ם שם ה"ב. שם רפ"ב. וראה פיה"מ להרמב"ם פ' חלק יסוד החמישי. (38) ולהעיר ממחז"ל (ספרי הובא בפרדס שער לב (שער הכוונה) פ"ב) אליו ולא למדותיו — שזהו בנוגע אצילות ולמעלה מאצילות (ראה לקו"ת הוספות לויקרא נא, ג. סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ז (קז, א). ועוד. ובשרש מצות התפלה שם מקשר זה עם מ"ש הרמב"ם ביסוד החמישי).

(39) איכ"ר פ"ג, כד — הובא באוה"ת פרשתנו ס"ע תשלט ואילך לענין מה שאמר יתרו "כי גדול הוי' מכל האלקים".

(40) דע"י שישנה הידיעה וההכרה בהעילוי ד"כל האלקים" (דקדושה, המדריגות שלמעלה), אז דוקא נרגש ההפלאה בהגדלות דהוי' שהוא גדול גם מהעילוי ד"כל האלקים".

(41) לקו"ת מטות פו, רע"א. ד"ה החלצו תרנ"ט פ"ג (סה"מ תרנ"ט ע' נה). השייכות דיתרו כהן מדין למדון — ראה גם זהו פרשתנו סח, א "כהן מדין רוא דא אשת מדנים". וראה גם אוה"ת פרשתנו (ס"ע תשכא ואילך) ובד"ה וישמע יתרו תרמ"ז (סה"מ שם ע' עט) ותרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' תחסא), אלא שהביאור שם הוא כי יתרו הוא חכמה דקליפה שגורמת מדנים ופירוד.

(42) פרקי דר"א פ"ג.

בקדושה הוא כאשר ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה ה"ה ממולאים מאור התורה, החכמה והמדות, והיינו דבמחשבתו חושב מחשבת התורה, ובדיבורו מדבר בדברי תורה. וגם במי שהוא פשוט ולא ידע מאי קאמר (והיינו שאינו בעל השגה), בכ"ז מהדר לדבר בדברי תורה ובפסוקי תורה וכן בדברי תפלה, ומעשה במעשה המצות, וכן בעשיותיו הגשמי' הרי כל מעשיך יהי' לשם שמים³, והיינו דגם בעשיית דברי הרשות, מה שמותר לו ע"פ התורה, יהי' לש"ש, וכמו בעסק מו"מ וכמ"ש ששת ימים תעבוד, והכוונה בהריוח הוא שיוכל לקיים את המצות לשמור ולעשות, וכמו במצות צדקה וגמ"ח, וכן בכדי שיהי' מוחו ולבו פנויים לעסוק בתורה ללמוד וללמד לשמור ולעשות את זמני קביעות העתים לתורה ועבודה שבלב בתפלה. וכאשר עושה כן הנה מלבד זה אשר מרויח זמני הלימוד ומחי' נפשו ממש ומאירה באור התורה והתפלה, הנה עוד זאת אשר עצם העסק מו"מ שלו (כאשר הוא לש"ש) הוא כדבעי, דבמילא ה"ה נזהר מאונאה וגזל מרמה ושקר, דהרי יודע אשר כל אלה שנא הוי', ואיך יעשה דבר אשר היפך אלקות. וגם מאיר בגילוי אצלו האמונה פשוטה הקבועה בכל לב איש ישראל דברכת הוי' היא תעשירי⁵, והברכה תבוא רק כאשר יהי' העסק כלי ראוי לברכת הוי', וכן הוא מתנהג גם בשארי הענינים שלו הן באכילה ושת"י שהוא לש"ש להבראת גופו שיוכל ללמוד ולהתפלל ולעבוד את הוי' בקיום המצות, איש איש לפי מהותו ומדריגתו, מארי תורה מארי תפלה מארי עובדין טבינ' בצדקה וגמ"ח והדומה לפרנס עניים ולהיות מתמכין דאורייתא' בגופו וממונו, דאז כאשר עושה זאת לש"ש, הנה בדרך ממילא הרי עצם הפועל הוא כדבעי, וכמו שהוא באכו"ש שנוזהר מן המותרות דהפי' הוא דגם בדברים המותרים, הנה דבר שהוא מותרות לו נזהר מזה, מאחר שאין ענינו למלאות תאות נפשו כ"א מה שהוא לצורך קיום גופו וחיותו. וכן הוא גם בשארי הדברים שהוא עוסק בהם, וכמו גבאי צדקה והדומה, הרי דבריו הם בנחת ובקירוב הדעת ואף שלפעמים הוא בחוץ גדול לעמוד על איזה דבר בתוקף גדול, שיהי' נעשה הדבר ההוא בהידור

(3) אבות פ"ב מ"ב.

(4) יתרו כ, ט. תשא לד, כא. ואתחנן ה, יג.

(5) משלי י, כב.

(6) ראה תניא אגה"ק ס"ה (קט, א). ביאורי זוהר פ' וישב לאדמו"ר האמצעי (כה, א"ב) ולאדמו"ר הצ"צ (ח"א ע' קלד).

(7) ראה זוהר ח"א ח, א. ח"ג נג, ב.

והדומה, ובכ"ז הנה מדבר בנחת ודברי טעם, ומתרחק מהגאווה עד קצה האחרון, להיות שהעיקר הוא אצלו פנימי הענין שהוא מצות הוי', וזהו אות ה"א בקדושה. ואות קו"ף הם המתדו"מ דלעו"ז, ונעשה מאות רי"ש, דאות רי"ש הוא מחו"ד דלעו"ז, דכאשר הוא מלא ממח"ז והרהורין בישינ, וכן בדיבורים אשר לא להוי' המה, לא מבעי דיבורים האסורים, לה"ר רכילות והדומה, אלא גם ריבוי דברים בטלים, הנה נעשה עי"ז קנה הקו"ף שהוא המעשה, והיינו שנופל במעשה לא טוב ר"ל, וזהו קנה הקו"ף שיורד למטה, והוא שע"י מעשה לא טוב ה"ה יורד למטה מטה, ובא מהמח' והדיבור הלא טובים. וזהו דכתיב: והבור ריק אין בו מים, דישינו באר באל"ף ובור בוא"ו, דבאר באל"ף קאי על הנשמה, וכמ"ש מעין גנים באמ"ח*, דכשם שהבאר נובע מתתא לעילא, ועי"ז הוא ריבוי המים, כן הנשמה ע"י ירידתה בגוף שהוא בירא עמיקתא, אבל כאשר עוסק בתורה ומצות כנ"ל, הנה מזה דוקא נעשה עליית הנשמה ביתר שאת בעילוי אחר עילוי, וזהו מעין גנים, דע"י שהנשמה בבחינת באר הנובעת בגילוי לאלקות, ע"י העבודה בכירור וזיכוך הגוף ונה"ב הנה מזה נעשה המעין בהגנים, דגן הוא ג"ע, וכמ"ש¹⁰ ויטע כו' גן בעדן כו', וגנים הם ב' המדרי' שבג"ע, גן עדן התחתון וגן עדן העליון¹¹, והוא שקי' דמיא¹², נחל התענוג שנעשה לנשמות בג"ע בעלותם למעלה כו', אבל הבור ריק, דרק הוא בור כו'. וזהו שארז"ל (שבת דכ"ב ע"א) ממשמע שנאמר והבור ריק איני יודע שאין בו מים ומה ת"ל אין בו מים, לומר לך מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו, דהבור ריק ובור שהוא הנה"ב מים אין בו אבל הוא ממולא נחשים ועקרבים שהם מח"ז וכו', וזהו הקו"ף שהם כקוף* בפני אדם¹³, דאדם הוא מחדו"מ*, א' מחשבה,

מעין גנים באמ"ח: ראה לקו"ת פ' חוקת ד"ה אז ישיר [סז, ב ואילך]. ד"ה שחורה אני תש"ב (קונטרס מו) [סה"מ תש"ב ע' 96 ואילך]. ד"ה מעין גנים (בס' המאמרים — אידיש ע' 96 ואילך).

הקו"ף שהם כקוף: פ"ח ושער הכוונות שם. מאו"א ק, א. ועוד.
אדם הוא מחדו"מ: לקו"ת רד"ה בעלותך (השני [לא, ג]). ובכ"מ.

(8) וישב לו, כד.

(9) שה"ש ד, טו.

(10) בראשית ב, ח.

(11) זהו ח"א עז, ב. צב, א. ח"ב מו, א (ובמקדש מלך שם). ח"ג יג, א. ריג, א. ד"ה היושבת בגנים באוה"ת שה"ש ח"ב ע' תשסה"ו. ע' תשעט. ועוד.

(12) לשון התרגום אונקלוס ויצא לו, לח. תיב"ע יהושע טו, יט. ועוד.

(13) ראה זח"ב קמח, סע"ב. אוה"ת שבערה הבאה.

נעשה יתרון בחכמת התורה, למעלה יותר מכמו שהיא מצד עצמה. ויתירה מזו, שע"י הודאת יתרו (קודם מתן תורה) נעשה יתרון גם בכללות הענין דמתן תורה. דהגם שמתן תורה היתה בדרך המשכה מלמעלה [דהענינים שבתורה שמתחדשים ע"י התלמיד ותיק שבכל דור, הגם שהענינים עצמם ניתנו כבר בסיני, המשכתם מהעלם לגילוי היא ע"י העבודה והגיעה של התלמיד ותיק, משא"כ ההמשכה דמתן תורה היתה בדרך המשכה מלמעלה, שלא ע"י עבודה וגיעה], מ"מ, ע"י הכירור והפיכת החכמה דלעו"ז לחכמה דקדושה שע"י הודאת יתרו, נעשה יתרון (כביכול) גם בהתורה שניתנה במתן תורה.

ויש לומר, דהיתרון (כביכול) שנעשה בהתורה ע"י הודאת יתרו הוא, דהתורה מצד עצמה ענינה הוא המשכה מלמעלה, שעבודת המטה אינה מגיעה לשם, ומכש"כ שהעבודה דהפיכת החושך דלעו"ז לקדושה אינה מגיעה לשם כי לגבי האור דתורה אין (מלכתחילה) החושך, ועי"ז שמתן תורה היתה ע"י הודאת יתרו, נמשך בה העצמות שלמעלה מגדר דמעלה ומטה, אור וחושך, ועי"ז נתחדש, שע"י העבודה וגיעה יוכלו לחדש בתורה³³, לאפשא לה³⁴, ושע"י כירור הסכלות דחכמות חיצוניות יהי' יתרון בחכמת התורה.

(ד) **וביאור** הענין (דהיתרון שנעשה ע"י שהודה יתרו שגדול הוי' מכל האלקים) בעומק יותר, יובן בהקדים שלכאורה אינו מובן, דלפי פשוטו שהכוונה ב"מכל האלקים" היא לע"ז, כדפירש רש"י עה"פ מכל האלקים מלמד שהי' מכיר בכל ע"ז שבעולם, מהי הרבותא בזה שהודה שהוי' גדול מכל האלקים. ויש לומר הביאור ע"פ מ"ש הרמב"ם³⁵ שהתחלת ענין ע"ז הוא מה שחשבו שמכיון שהקב"ה ברא את הכוכבים והגלגלים להנהיג את העולם והם המשמשים לפניו לכן ראוי לחלוק להם כבוד [וטעותם הי' בזה שחשבו שיש שלטון להכוכבים להשפיע בבחירתם, ולא ידעו האמת שהוא ית' משפיע על ידם כגרון ביד החוצב"ב]. ומזה

מספרי חכמי יון (רמב"ם הל' קדה"ח ספ"ז) ואעפ"כ הם לא "אמצעים" שעל ידם יתוסף בהבנת התורה, אלא שהם נעשו חלק בתורה — ראה רמב"ם הל' קדה"ח בסופן "ולא ישוטטו .. בספרים אחרים, דרשו מעל ספר ה"ו.

(33) ויש לקשר זה עם זה שיתרו הוסיף פרשה בתורה. ולהעיר מדה"ה ויאמר משה הנ"ל פ"ו (סה"מ שם ע' 57), שע"י הודאת יתרו וע"י פרשת ואתה תחזה שנתחדשה על ידו, ניתן במ"ת גם החידוש בתורה [ע"ד "תורה חדשה מאתי תצא" — ויק"ר פי"ג, ג] שיתחדש לעתיד.

(34) זח"א יב, ב.

(35) הל' ע"ז בתחלתן.

(36) סה"מ ע"ז להצ"צ מצות מילה (דרמ"ז ו, ב). שם מצות אחרות ה' (ס, ב). ובכ"מ.

בתורה נקרא בשם יתרו בתוספות וא"ו, דוא"ו מורה על תורה²⁶ כדאיתא בזהר²⁷ שוא"ו הוא אות אמת ואין²⁸ אמת אלא תורה, להורות שהיתרון שבו הוא (לא בחכמה דלעו"ז אלא) בחכמת התורה].

וצריך להבין, דמלשון הכתוב (שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך) משמע, דזה שיתרון האור הוא מן החושך (דע"י שהחושך נהפך לאור נעשה יתרון בהאור) הוא דבר ידוע, והכתוב מחדש, דכמו"כ הוא בחכמה וסכלות, שע"י בירור החכמה דלעו"ז נעשה יתרון בחכמה דקדושה. וצריך ביאור, דלכאורה, לאחרי שיודעים כבר שע"י בירור הלעו"ז (חושך) נעשה יתרון בקדושה (אור), מהו החידוש בזה שיש יתרון לחכמה מן הסכלות, ועד שאומר על זה וראיתי אני (שלמה המלך, החכם מכל אדם). וע"פ הנ"ל יש לומר, דזה שע"י שהחושך נהפך לאור נעשה יתרון בהאור הוא בהאור הבא ונמשך ע"י עבודה, שבזה שייך לומר שהעבודה דאתהפכא חשוכא לנהורא ממשיכה המשכה נעלית יותר מההמשכה שנמשכה ע"י העבודה בעניני קדושה. והחידוש דשלמה (וראיתי אני) הוא, שע"י בירור והפיכת הלעו"ז לקדושה נעשה יתרון גם בחכמת התורה. דהגם שהמשכת וירידת התורה למטה היא המשכה מצד עצמה, מצד למעלה [וכהלשון חתן תורה, מתנה מלמעלה, שלא מצד עבודת האדם], וגם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ע"י היגיעה שלו בעסק התורה כבר ניתן למשה בסיני²⁹ (והיגיעה שלו היא לגלות³⁰ זה שניתן כבר בדרך מתנה, המשכה מלמעלה), מ"מ, ע"י בירור הסכלות דחכמות חיצוניות והפיכתה לחכמה דקדושה [כשלומד חכמה זו³¹ בכדי להוסיף ע"י ידיעה בעניני התורה, שע"י מתבררת חכמה זו ונכללת בתורה³²],

(26) ראה גם אגה"ת ספ"ד.

(27) ח"ג ר"פ ויקרא.

(28) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. ועוד.

(29) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. ויק"ר רפכ"ב. ועוד.

(30) והלשון "תלמיד ותיק עתיד לחזש" הוא (כמדובר כמ"פ) שבמ"ת ניתנו רק הכללים. וגם להביאור (המשך תרס"ו ע' שפג. שם ע' שצג. ועוד) דזה שרוב הדינים דתושבע"פ שלמדו מפסוקי התורה הם לא בדרך גילוי ההעלם אלא "כמו חידוש מאין ליש" שמתחדש ע"י יגיעתם — הרי (א) כיון שגם החידושים הם ע"פ המדות שהתורה נדרשת בהן, אין זה חידוש ממש ורק "כנו חידוש מאין ליש", (ב) זה שאפשר לחדש בתורה הוא חידוש שנעשה (גם) ע"י הודאת יתרו (ע"י שיש יתרון לחכמה מן הסכלות), כדלקמן בפנים.

(31) מי ששייך לזה, אבל מי שאין ביכלתו לברר, הרי אדרבא נמשך אחריהם ח"ו (ד"ה ויאמר משה הנ"ל פ"ה — סה"מ שם ע' 56). וראה תניא ספ"ח, הובא בד"ה הנ"ל שם.

(32) ד"ה ויאמר משה הנ"ל שם. ויש לומר, דשני אופנים בזה: שע"י לימוד החכמה שלמד מיתוסף לו ידיעה בתורה, שגם אז היא נכללת בתורה, כבסה"מ ה"תש"ט שם; ולמעלה יותר — שהיא נעשית חלק בתורה, כהחשבונות וכו' שבהל' קידוש החודש להרמב"ם שנלקחו

ד' מ' דיבור ומעשה, אבל קליפה הם רק כקוף בפני אדם, דבקדושה המחודש"מ ממולא מאור הקדושה, ובסט"א ממולא ממח"ז כו', וזהו שא' בזהר³¹ ונטלין אות שי"ן שהוא מה שלוקחין הארה דהארה מהארת החיות דקדושה וזהו הקיום שלהם.

קיצור. בקדושה נעשה מד' ה', ממחו"ד בא למעשה שכולם ממולאים בתומ"צ. בסט"א נעשה מר' ק', ממחו"ד דלעו"ז נופל במעשה לא טוב.

Handwritten notes in Hebrew script on lined paper. The text is dense and includes various words and phrases, some of which are circled or underlined. The handwriting is somewhat cursive and includes some corrections and additions. Key words and phrases include:

- מ"ת הוצרכה להיות הודאת יתרו, יובן זה בהקדים מ"ש¹⁸
- וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך
- דלכאורה אינו מובן, וכמו שמדייק בזהר¹⁹ אמאי אמר וראיתי אני [שלמה המלך, החכם מכל אדם²⁰], והלא כו"ע ידעי דא שיש יתרון לחכמה מן הסכלות. והביאור בזה²¹, שהכוונה בסכלות (כאן) היא (לא לשטות כפשוטה, אלא) לחכמות חיצוניות שהם סכלות לגבי חכמת התורה. ועל זה אומר וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך, דכמו שיתרון האור הוא מן החושך דוקא, דע"י שהחושך נהפך לאור נעשה יתרון בהאור (כמבואר בארוכה בהמשך דההילולא), עד"ז הוא בחכמה (חכמת התורה) וסכלות (חכמות חיצוניות), שע"י בירור והפיכת החכמה דלעו"ז לקדושה, נעשה יתרון והוספה בחכמה דקדושה. וזהו מה שקודם מתן תורה הוצרכה להיות הודאת יתרו, כי יתרו הי' חכם גדול בחכמות חיצוניות, ועל ידי שהודה יתרו כי גדול הוי' מכל האלקים נעשה הבירור של חכמה דלעו"ז שנהפכה לחכמה דקדושה, ועי"ז נעשה יתרון והוספה בחכמה דקדושה, למעלה יותר מכמו שהיא מצד עצמה. ונעפ"ז יש לבאר מה שארז"ל²² דהטעם שנקרא בשם יתרו הוא לפי שיתר פרשה אחת בתורה, דלכאורה הרי גם השם יתרו הוא מלשון יתרון, ולמה נקרא בשם יתרו לפני שיתר פרשה בתורה. וע"פ הנ"ל יש לומר²³, דהשם יתרו (מלשון יתרון) שהי' נקרא בו מקודם הוא מצד יתרון ומעלת השכל, דיתרון ומעלת השכל (על המדות) הוא גם בחכמה דלעו"ז. אלא שבחכמה דלעו"ז, להיותה תכלית הישות, והנפילה שע"י המוחין דלעו"ז היא נפילה גדולה יותר מהנפילה שע"י המדות דלעו"ז²⁴, היתרון שבה הוא ע"ד שאמר²⁵ כל יתרו כנטול דמי. ולאחרי שנתגייר ויתר פרשה אחת

17) אוה"ת ריש פרשתנו. ד"ה וישמע יתרו תרמ"ז (סה"מ תרמ"ז ע' עב ואילך) ותרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' תתסא ואילך). ד"ה ויאמר משה ה'ש"ט פ"ו (סה"מ ה'תש"ט ס"ע 56 ואילך) (וראה שם פ"ב ואילך - סה"מ שם ע' 52 ואילך).

18) קהלת ב, יג.

19) ח"ג מז, ב.

20) מלכים"א ה, יא.

21) ראה גם אוה"ת וישב רס, ב. שלח ס"ע תנו ואילך. ואתחנן ס"ע עו ואילך.

22) שמור"ר פרשתנו פכ"ז, ח.

23) ראה עד"ז אוה"ת פרשתנו ע' תשל"א-ב. ד"ה ויאמר משה הנ"ל פ"ז (סה"מ שם ע' 58).

24) ראה תניא ספ"ח.

25) חולין נח, ב.

פאקסימיליא מכת"ק אדמו"ר
מראה מקומות למאמרי ד"ה באתי לגני ה'תשי"ח
נדפסו לקמן ע' טז ואילך; ע' כח ואילך

שלכן הי' הגילוי לפי שעה, והעילוי דהמשכת השכינה במשכן היא שההמשכה (ושכנתי בתוכם) היא ע"י עבודה ועשי', ועשו לי מקדש.

ויש להוסיף, דמעלת ההמשכה במשכן ומקדש (על ההמשכה שהיתה במתן תורה) היא לא רק מצד זה שהעבודה דועשו לי מקדש היא העבודה (בכלל), אלא גם מצד זה שהעבודה דועשו לי מקדש היא העבודה דאתכפיא ואתהפכא (הפיכת השטות דלעו"ז לשטות דקדושה)¹¹. דגם בהמשכה שבאה ע"י עבודה, ההמשכה שע"י העבודה דאתכפיא ואתהפכא היא נעלית יותר מההמשכה שע"י עבודה בעניני קדושה¹², כי יתרון האור הוא מן החושך דוקא, דע"י החושך נהפך לאור נעשה יתרון בהאור, כמבואר בארוכה בהמאמר¹³.

(ב) **והנה** ידוע שבמתן תורה ניתן הכח על כללות ענין העבודה. דהגם שההמשכה שע"י עבודה, ומכש"כ שע"י העבודה דהפיכת החושך לאור, יש לה יתרון על ההמשכה שהיתה (בפועל) במתן תורה, זה גופא שע"י עבודה יוכלו להמשיך המשכות אלו, הוא בכח ההמשכה שהיתה במתן תורה.

ויש לומר, דזה שבההמשכה דמתן תורה הי' (בכח) גם העילוי דההמשכה שע"י עבודה וגם העילוי דיתרון האור הבא מן החושך, הוא, כי ההמשכה דמתן תורה היתה לאחרי שאמר יתרו¹⁴ עתה ידעתי כי גדול הוי' מכל האלקים, כדאיתא בזהר¹⁵, שע"י שהודה יתרו ואמר עתה ידעתי כי גדול הוי' גוי' אסתלק ואתייקר¹⁶ קוב"ה ביקרי' עילא ותתא ולבתר יהיב אורייתא, ועי"ז (שההמשכה דמתן תורה היתה לאחרי הודאת יתרו) נעשה יתרון (כביכול) בהתורה שניתנה במתן תורה (אף שניתנה מצד מלמעלה) בדוגמת יתרון האור הבא מן החושך. אלא שבמתן תורה, כיון שנתנית התורה היתה מצד למעלה (והודאת יתרו היתה רק הקדמה למתן תורה), היתרון (כביכול) בהתורה שנעשה ע"י הודאת יתרו הי' רק בכח, ועי"ז נמשכה הנתנית כח, שע"י העבודה דהפיכת החושך לאור יהי' יתרון בהאור (גם) בפועל.

(11) ראה בארוכה המשך ההילולא פרק ג ואילך.

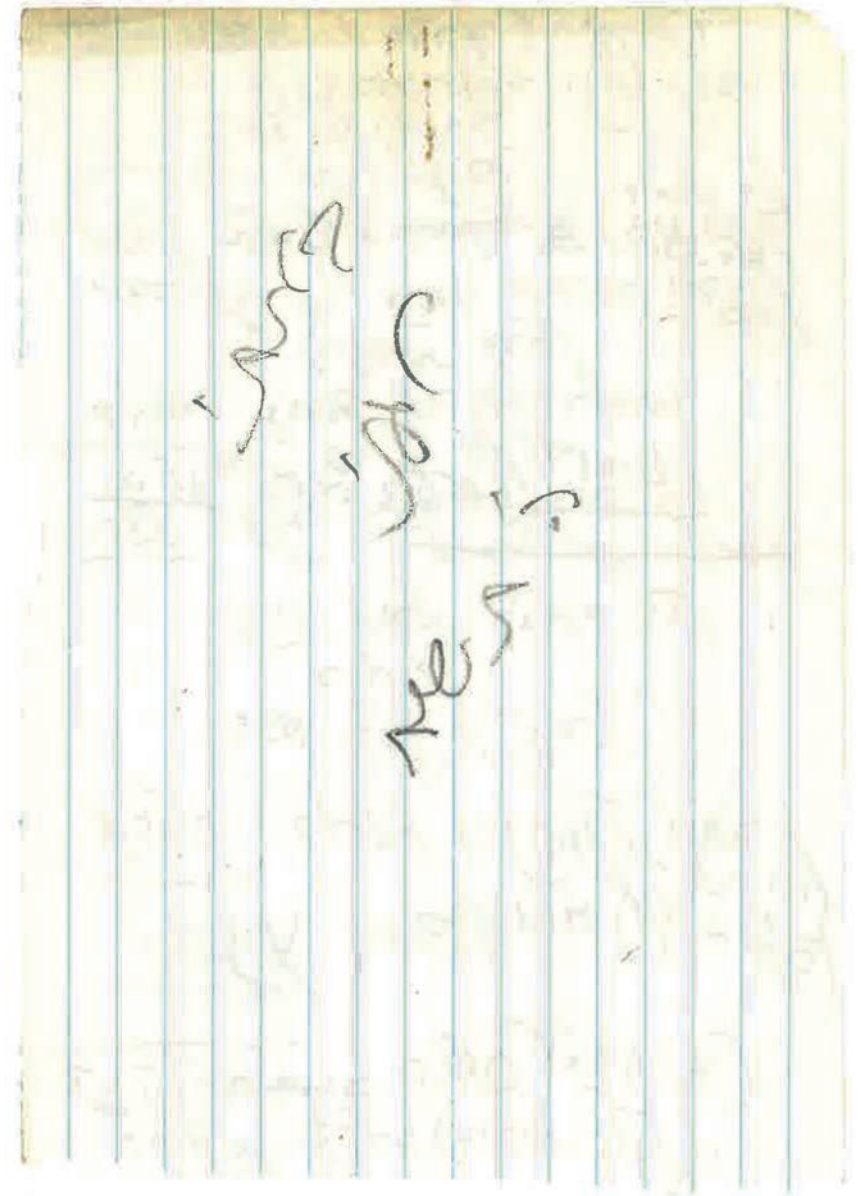
(12) ראה ד"ה באתי לגני היתשכ"ט ס"ג. שם סי"ד (תו"מ) — סה"מ באתי לגני ח"ב ע' תרכג. ע' תרלג ואילך). ובכ"מ.

(13) פרק א ואילך.

(14) פרשתנו יח, יא.

(15) ח"ב פרשתנו סז, ב.

(16) כן מובא הלשון בהדרושים שבהערה הבאה.

פאקסימיליא מכת"ק אדמו"ר
צד השני של עמוד הקודם

בס"ד. יום ב' פ' יתרו, ט"ו בשבט, ה'תשל"ח*

בס"ד. ליל ש"ק פ' בשלח, י"א שבט,
אחרי קבלת שבת (מאמר א), ה'תשח"י*
(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה², ואיתא במדרש רבה (במקומי³) לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, וע"י חטא עה"ד נסתלקה השכינה מארץ לרקיע הא', ואח"כ ע"י שאר החטאים נסתלקה מרקיע לרקיע עד רקיע הז', ואח"כ עמדו צדיקים והורידו את השכינה מלמעלה למטה, עד שבא משה רבינו, שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁴, והורידה מרקיע הא' למטה בארץ. וזהו צדיקים גו' וישכנו לעד⁵, שהם משכינים וממשיכים⁶ בחינת שוכן⁷ עד מרום וקדוש⁸ שיהי' בגילוי למטה. והוא ע"י עבודתם באתכפיא סט"א ואתהפכא סט"א, שע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין⁹, והוא אור הסוכ"ע שמאיר בכולהו עלמין בשוה. ועיקר הגילוי הי' במקדש, כמ"ש¹⁰ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כאו"א מישראל¹¹. וזהו שאחת העבודות שהיו במקדש היא עבודת הקרבנות, דבקרבות יש ב' ענינים, בתחלה נעשית העלאה מלמטה למעלה, שזוהו"ע שרוא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס¹², וקרבתו הו"ע קירוב הכחות כו"ס¹³,

באתי לגני אחותי כלה¹, ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר נבעל ההילולא דיו"ד שבט, שהשלימות דכל ימי החודש היא ביום הט"ו, שבו קיימא סיהרא באשלמותא² במאמרו הידוע ד"ה זה³, דאיתא במדרש⁴ דפירוש באתי לגניא הוא המשכת וירידת עיקר שכינה למטה בארץ. ועיקר המשכה זו היתה כשהוקם המשכן, כדאיתא במדרש שם ואימת שרתה שכינה עלי' (בארץ) ביום שהוקם המשכן. וכמ"ש⁵ ועשו לי מקדש (ואז) ושכנתי בתוכם. והגם שגם במתן תורה היתה המשכת וירידת השכינה למטה בארץ כמ"ש⁶ וירד הוי' על הר סיני, יש לומר⁷, שעיקר הענין דהמשכת וירידת השכינה למטה בארץ הוא כשהמשכה למטה היא בפנימיות (באופן שהמטה מזדכך ומתעלה עי"ז¹⁰), שזהו דוקא כשהמשכה היא ע"י עבודת המטה, ולכן אומר שעיקר המשכת השכינה בארץ הי' כשהוקם המשכן, כי ההמשכה שהיתה במתן תורה היתה מצד למעלה,

א) ברשימת ההנחה, בענין מעלת הגן — יש בו עין נחמד למראה וטוב למאכל⁵, שזהו העילוי של גן לגבי שדה, שבשדה יש רק חטה ושעורה, ובגן יש גם גפן ותאנה ורמון זית שמן ודבש⁶ — הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א:

להעיר מכתבי האריז"ל עה"פ (ל"ת להאריז"ל פ' עקב. ס' הלקוטים שם. ועוד).

* יצא לאור בקונטרס כ"ב שבט — תשמ"ט, "לקראת ש"ק פ' יתרו, כ"ב שבט — יום ההסתלקות של הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע .. עש"ק כ"ב שבט תשמ"ט".

- 1) שה"ש ה, א.
- 2) זהר ח"ב רטו, א. וראה גם שם ח"א קנ, רע"א. רכה, סע"ב. רמט, ב. ח"ב פה, רע"א.
- 3) שניתן על ידי בעל המאמר ליו"ד שבט הישי"ת, יום הסתלקותו — נדפס בסה"מ ה'תש"י ע' 111 ואילך.
- 4) שהש"ר במקומו. וש"נ.
- 5) בראשית ב, ט.
- 6) עקב ח, ח.
- 7) תרומה כה, ח.
- 8) פרשתנו יט, כ. וראה תנחומא נשא טז "עמד משה והורידה לארץ שנאמר וירד ה' על הר סיני". וכ"ה במ"כ לב"ר פי"ט, ז.
- 9) וראה סה"מ תרמ"ד ע' רכב.
- 10) וראה ד"ה וה' אמר המכסה גו' ה'תשל"ז ס"ה (תו"מ סה"מ חשון ע' רנח ואילך), דכאשר ההמשכה היא באופן שאינה פועלת העלאה בהתחתון — הגם שהחסרון הוא מצד התחתון, שאינו כלי — חסר אז (לא רק בהעלאה, אלא) גם בהמשכה.

- 1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק השמיני* מהמשך באתי לגני הישי"ת.
- 2) שה"ש ה, א.
- 3) שהש"ר עה"פ.
- 4) ויק"ר פכ"ט, יא.
- 5) תהלים לו, כט.
- 6) ראה מ"כ ומהר"ו לבמדב"ר פי"ג, ב.
- 7) ע"פ נוסח התפלה — שחרית דשבת ויו"ט. ובשהש"ר שם: שוכן עד וקדוש שמו (ישעי' נו, טו).
- 8) ראה ד"ה באתי לגני תשי"א ס"ד
- 9) תרומה כה, ח.
- 10) תרומה כה, ח.
- 11) הובא בשם רז"ל בלקו"ת ר"פ נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 173 הערה 45.
- 12) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.
- 13) ראה סה"מ תשי"ט ע' 29. וש"נ.

* הפרק השי"ד לשנה זו — ראה תו"מ — סה"מ באתי לגני ח"א ע' vi. וש"נ.

הניצוצים דתהו שמתבררים ע"י בני"י, עליהם נאמר⁶⁸ כי תהיו אתם ארץ חפץ, וכתורת הבעש"ט⁶⁹ שכשם שיש בארץ אוצרות של אבנים יקרים וכו', כך יש בכל אחד מישראל כל הון יקר, להיותו בבחי' ארץ חפץ, שבה זרע הקב"ה (וזרעתי' לי בארץ) את כחו, שזוהי נפש השנית בישראל שהיא חלק אלקה ממעל ממש⁷⁰, ולכן נעשה כל אחד מישראל וכל בני"י ראשית תבואתו⁷¹, ועד שנעשה ומלאה פני תבל תנוכה⁷². ואז נעשית היציאה מן הגלות באופן שבני"י יוצאים ביד רמה⁷³, כימי צאתך מארץ מצרים⁷⁴, ויתירה מזה, באופן דאראנו נפלאות⁷⁴, שאפילו לגבי יציאתם הרי זה באופן דנפלאות⁷⁵, ותביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכוון לשבתך פעלת הוי' מקדש אדני' כוננו ידיך⁷⁶, וכפירוש רש"י, ואימתי, בזמן שהוי' ימלוך לעולם ועד⁷⁷, לעתיד לבוא כו'. וע"פ מ"ש הרמב"ם⁷⁸ בנוגע לעולם הבא, שנקרא כן לא מפני שאינו מצוי עתה כו', שהרי הוא מצוי ועומד, אלא מפני שאותן החיים באים לאדם אחר חיי העולם הזה (שבו היא העבודה דהיום לעשותם⁷⁹) — כן הוא גם בנוגע להמקדש דלעתיד לבוא (ביהמ"ק השלישי), שהוא קיים עתה⁸⁰, ומשיח ממתין על האחרון מישראל (אויפן לעצטן אידן) שיוסיף מצוה אחת, מעשה אחד, דיבור אחד ומחשבה אחת, שעיי"ז מכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות ומביא תשועה והצלה⁸¹, והרי התשועה וההצלה האמיתיים והעיקריים היא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שבני"י יוצאים ביד רמה, ולא בחפזון תצאו כו' כי הולך לפניכם הוי' ומאסיפכם אלקי ישראל⁸², בקרוב ממש ובעגלא דידן.

ואח"כ נעשה ריח ניחוח¹⁴, שהו"ע ההמשכה מלמעלה למטה שיהי' ושכנתי בתוכם. וזהו ג"כ שהמשכן הי' מעצי שטים, דשטה פירושו נטי', סטי' מן הדרך, וכמ"ש¹⁵ כי תשטה אשתו, שקאי על הנשמה הישראלית שירדה למטה וסטתה מדרך הישר. וכאשר ישנו שטות זה דלעו"ז, צריך להפכו לשטות דקדושה. וזהו שהמשכן הי' מעצי שטים, לפי שכל ענין עבודת המשכן ומקדש הוא להפוך את השטות דלעו"ז לשטות דקדושה.

וממשיך בהמאמר, שמעצי שטים עשו קרשים למשכן, דהנה, בתיבת קרש יש ג' אותיות, קו"ף רי"ש ושי"ן, ואיתא בזהר¹⁶ דאותיות ק' ר' הם אתוון דלעו"ז, ובכדי שיהי' להם קיום נטלין אות ש' בגווייהו, בכדי שיהי' להם חיות מהקדושה. ותכלית העבודה היא להפוך את ענין הקרש לקדושה. ומבאר בהמאמר, שהאותיות ק' ר' דומים לאותיות ד' ה', שהרי"ש דומה לדל"ת בתמונתו וכן בפירושו, אבל מ"מ יש הפרש גדול ביניהם, שהד' יש בו יו"ד מאחוריו, שהיו"ד מורה על הביטול, ולכן אות ד' הוא בקדושה, משא"כ הר' אין בו יו"ד מאחוריו, היינו שאין בו ביטול, ולכן הוא מאתוון דלעו"ז. וכמשנ"ת כל זה בסעיפים הקודמים.

(ב) **והנה** לאחרי שמבאר בהמאמר ההפרש בין אות ד' לאות ר', ממשיך לבאר¹⁷ שכן הוא גם ההפרש בין אות ה' לאות ק', דאף שהם דומים זל"ז, מ"מ יש הפרש גדול ביניהם, דאות ה' היא בקדושה, ואות ק' היא בלעו"ז. ומבאר, שאות ה' נעשית מאות ד', אלא שניתוסף בו רגל השמאלי מלפניו, והיינו, שבאות ד' היו"ד הוא מאחוריו, והוא יחוד אב"א, ובאות ה' היו"ד הוא (גם) מלפניו, והוא יחוד פב"פ, שהוא יחוד בשלימות. ומבאר בהמאמר בענין אות ד' (שיש בו יו"ד מאחוריו), שהד' מקבל מהג', וכמארז"ל¹⁸ ג' ד' גמול דלים.

והענין בזה, כפי שמבאר רבינו הזקן¹⁹ בענין תמונת אות ג' (כידוע שתמונת האותיות מורה על אופן ההמשכה, דאותיות הם

(א) תו"א נט, א. וראה ביאורי הזהר בלק לאדמו"ר האמצעי לזח"ג רד, א (קז, ריש ע"ד). אוה"ת דרושי חנוכה ס"ע שלד.

(68) מלאכי ג, יב.
 (69) אג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ג ע' רפה (נעתק ב"היום יום" יז אייר). כתר שם טוב (קה"ת, תשס"ד) בהוספות סימן נז. וש"נ.
 (70) תניא רפ"ב.
 (71) ירמי' ב, ג. וראה תו"א ריש פרשתנו.
 (72) ישעי' כו, ו. וראה תו"א שמות נג, ג ואילך.
 (73) פרשתנו יד, ח.
 (74) מיכה ז, טו.
 (75) זח"א רסא, ב. פע"ח שער חג המצות פ"ו. אוה"ת נ"ך עה"פ (כר כ א ע' תפז).
 (76) פרשתנו טו, יז.
 (77) שם, יח.
 (78) הל' תשובה פ"ח ה"ח.
 (79) ואתחנן ז, יא. עירובין כב, א. ע"ז ג, א. פרש"י עה"פ.
 (80) ראה פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א.
 (81) ראה רמב"ם שם פ"ג ה"ד.
 (82) ישעי' נב, יב. וראה סה"מ תרצ"א ע' רסא ואילך. תש"ח ע' 152 ואילך.

(14) ויקרא א, ט. פינחס כח, ח. ועוד.
 (15) נשא ה, יב.
 (16) בהקדמה (ב, ב).
 (17) בפרק השייך לשנה זו — פרק ח.
 (18) ראה שבת קד, א.

מלשון אתא בוקר¹⁹, שהם המשכות וגילויים, ותמונת האותיות מורה על אופן האור והגילוי²⁰, שהוא קו א' שהוא וא"ו עם נקודה שהוא י' תחתיו. דהנה, אות וא"ו מורה על ענין ההמשכה מלמעלה למטה, ולכן בראשית הוא"ו יש אות יו"ד, לפי שכל המשכה היא ע"י הקדמת הצמצום, דבכדי שהרב המשפיע יוכל להשפיע לתלמידו, צריך לצמצם תחילה את השכל שישאר נקודה בלבד שהיא בערך התחתון. וצמצום זה הוא תחילת ההמשכה, והוא היו"ד שבראש הוא"ו. ולאחרי שהשפעה בכללותה נעשית מדודה לפי ערך המקבל, אזי צריך להיות ענין ההמשכה מלמעלמ"ט, שסדר ההמשכה הוא שכל שנמשך למטה יותר הרי זה מתצמצם ומתקצר יותר, וכן הוא בתמונת אות וא"ו, שכל שנמשך הרי הוא הולך ודק. אמנם, כל זה הוא מצד המשפיע, אבל בבוא השכל לכלי המקבל, אזי מתצמצמת ההשפעה יותר, והו"ע הצמצום שנעשה בה מצד כלי המקבל, והיינו, שנוסף על הצמצום וההמשכה שמצד המשפיע, הנה בבוא ההשפעה בכלי המקבל הרי היא מתצמצמת יותר מצד כליו. והו"ע היו"ד שבסוף הוא"ו שבתמונת אות ג', שמורה על הצמצום שנעשה מצד כלי המקבל, והיינו שמקבל רק נקודה בלבד מכללות ההשפעה. וזהו ענין ד' עולמות אבי"ע שבכל המשכה והשפעה, היינו, שהמקבל הוא מקבל רק בחי' עשי' בלבד, והוא חלק רביעי, ולכן, היו"ד תחת הוא"ו שבאות ג' הוא רובע מהקו של הוא"ו. וזהו ענין ג' ד' גמול דלים, שמורה על ההשפעה מאות ג' לאות ד'.

אמנם ע"י ההשפעה מאות ג' לד', שהו"ע ההשפעה למאן דלית לי' מגרמי' כלום, הנה מאות ד' נעשה ה', והיינו, שע"י ההשפעה נעשה תוספות אור, וכנ"ל במעלת ה' על ד' שבאות ה' הוא יחוד פב"פ. וזה נעשה ע"י הצדקה, שצדקה הוא צדק ה'²¹, שמאות ד' נעשה ה'. והענין בזה, דהנה כתיב²² יש מפזר ונוסף עוד, וארז"ל אם ראית אדם מפזר מעותיו לצדקה הוי יודע שהוא מוסיף, שהרי אפשר לחשוב שע"י הפיזור יהי' חסרון וגרעון בממונו, הנה עז"נ יש מפזר ונוסף עוד, שלא זו בלבד שלא יהי' שום חסרון וגרעון, אלא אדרבה, ונוסף עוד. ומבואר

(ב) יל"ש משלי יא, כד (רמז תקמז).

(19) ישע"י כא, יב. וראה תו"א מב, ב. (21) זח"ג עב, א. ועוד.
(22) משלי שם.
(20) ראה תניא שעהיה"א ספ"א. פי"ב.

בו בחי' הי"א דקדושה⁵⁰). וזהו גם הדיוק הרי בשמים, שענין הבשמים הוא באופן של הר, והו"ע בירור הניצוצות דעולם התהו, שהם באופן של הר, שמורה על התוקף, שזהו שנאמר בהם וימלוך⁵¹, אלא, שלאחרי השבירה ה"ז באופן דהרי בתר, וע"י הבירור נעשים בבחי' הרי בשמים, שזהו"ע דאתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא⁵². וע"ד המבואר בהמשך ההילולא⁵³ שכיון שישנו ענין השטות דלעו"ז, לכן לא מספיקה העבודה ע"פ טעם ודעת, אלא צ"ל גם שטות דקדושה, אהני' לי' שטותי' לסבא⁵⁴. וע"י עבודה הנ"ל, הנה עוד בימי הגלות האחרונים עושים מהרי בתר הרי בשמים (ריח), שזהו"ע דנח"ר לפני שאמרת ונעשה רצוני (כנ"ל ס"ב). וענין זה נעשה הכנה והקדמה קרובה לביאת משיח צדקנו, שהסימן שלו הוא דמורח ודאין⁵⁵, כמ"ש⁵⁶ והריחו ביראת ה', יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו בקרוב ממש, ויבנה בית המקדש במקומו⁵⁷ (שבו תהי' עבודת הקטורת, שזהו"ע דהרי בשמים), ויובילו שי למורא⁵⁸.

(ד) **ויש** לקשר כהנ"ל עם מ"ש⁵⁹ ויהי בשלה פרעה את העם, כמבואר בהדרושים⁶⁰ שזהו ע"ד מ"ש⁶¹ ופרעה הקריב, ואמרו רז"ל⁶² שהקריב את לבם של ישראל לאביהם שבשמים, והיינו עי"ז שבהיותם במצרים נכללו בהם כל הניצוצים דעולם התהו שנתבררו על ידם, כמ"ש⁶³ ונצלתם את מצרים, הן הניצוצים מעלמא דאתגליא (כמצודה⁶⁴ שאין בה דגן), והן הניצוצים מעלמא דאתכסיא (כמצולה⁶⁴ שאין בה דגים)⁶⁵, שזוהי כללות כוונת הגלות דבנ"י, שעז"נ⁶⁶ וזרעתי לי בארץ, ואמרו רז"ל⁶⁷ לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו כו', דקאי על

(50) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תשכד-ה.
(51) ע' תשעא. סה"מ עזרת ע' פז. וראה גם ד"ה ויתן לך תשכ"ח ס"ה (תו"מ סה"מ חשון ס"ע שמ ואילך). ד"ה חסידים ואנשי מעשה תשי"ט (סה"מ תשי"ט ע' לה).
(52) וישלח לו, לא ואילך.
(53) זח"א ד, א.
(54) פרק ה.
(55) כתובות יז, א.
(56) פרשתנו (סא, א). מג"א שם.
(57) ישע"י יא, ג. וראה גם תו"א מג"א שם (קיו, ב). אוה"ת שם (ע' רנו).
(58) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.
(59) הקאפיטל תהלים דשנה זו — וראה סה"מ י"א ניטן ח"א ע' 1 ואילך.
(60) ריש פרשתנו.
(61) תו"א פרשתנו סא, ג.
(62) פרשתנו יד, י.
(63) שמו"ר פכ"א, ה. תנחומא פרשתנו ח. וראה פרקי דר"א פמ"ב. זח"ב מז, ב.
(64) שמות ג, כב.
(65) ברכות ט, ב.
(66) ראה לקוטי לוי"צ אג"ק ע' ער.
(67) הושע ב, כה. וראה תו"א ריש פרשתנו (סא, א). מג"א שם.
(68) פסחים פז, ב.

דגדול לימוד שמביא לידי מעשה, ע"ד גדול העונה אמן כו'³⁷, כיון שעיי"ז נעשית ההמשכה בעולם, והיינו, שיוצאים לעולם ופועלים שלום בעולם³⁸, ועד לאופן שתלמידי חכמים מרבים שלום בעולם³⁹. ועוד זאת, שנוסף על הנח"ר (הרי בשמים) שמצד העבודה שבזמן הגלות (הרי בתר), הנה גם שלימות העבודה לעת"ל, בבית המקדש (הרי בשמים), כמ"ש⁴⁰ ושם נעשה לפניך כו' כמצות רצונך, שהו"ע קיום המצוות בשלימות⁴¹, הרי זה בא ע"י שלימות העבודה בזמן הזה, ע"י מעשה המצוות, יחד עם הדיבור והמחשבה שבוזה, והעיקר — הרצון והתשוקה, שישנו בכל אחד מישראל, שהרי גם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית'⁴², וכאפס"ד ברור ברמב"ם⁴³ בנוגע לכל אחד מישראל, שבאיזה מעמד ומצב שיהי', אפילו קל שבקלים (כהלשון בתניא⁴⁴), ה"ה רוצה לקיים רצון הבורא.

ג) **ויש** להוסיף בביאור הדיוק (הרי) בשמים דוקא, דלכאורה, עיקרו של ביהמ"ק (שנרמז בהרי בשמים, דקאי על הר המורי) ובית המקדש) הו"ע הקרבנות⁴⁵, ולמה מדייק להזכיר (רק א' מהם) ענין הקטורת דוקא, שהו"ע הבשמים, כפי' התרגום (קטורת בוסמנין). והענין בזה, כמבואר בדרושי רבותינו נשיאינו⁴⁶ שבקטורת (בשמים) היו י"א סממנים (וביניהם גם חלבנה)⁴⁷, לפי שענין הקטורת מורה על העבודה (לא רק בענין הקדושה, עשר ולא אחד עשר⁴⁸, ששם ישנו ענין השלימות עוד לפני הירידה, ולא צריך להפוך כו', אלא) להפוך לקדושה גם את העולם והסתור העולם, שחיות הקדושה שבו הוא (לא בפנימיות, עד שיהי' נראה לעיני בשר, בראי' גשמית, אלא) באופן מקיף בלבד⁴⁹, שלכן אינו נכלל במנין העשר, אלא הוא בפני עצמו, בחי' י"א (ובודאי שלא ניכר

37) סוף נזיר. וראה ד"ה באתי לגני הנ"ל
 פ"י (לעיל ע' מח ואילך).
 38) ראה שהש"ר פ"ז, א.
 39) נזיר שם.
 40) תפלת מוספין.
 41) ראה תו"א ויחי מו, ב. תו"ח שם רלו, א. רלו, ג ואילך. אוה"ת שם כרך ו תתשכט, א ואילך. תתשלו, א ואילך. כרך ז תתשט, א ואילך. המשך וככה תרל"ז פ"ז ואילך (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תכ ואילך).
 42) תניא ספכ"ד.
 43) הל' גירושין ספ"ב.
 44) פ"ח. (44)
 45) ראה רמב"ם הל' בית הבחירה רפ"א.
 46) תו"א תולדות כ, סע"ב ואילך. ובהגהות הצי"צ לשם (אוה"ת תולדות קנב, א ואילך). מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ג ע' א'קלו. סה"מ תר"ם ח"ב ס"ע תריט ואילך. המשך תער"ב ח"א פ' רי ואילך.
 47) כריתות ו, א.
 48) ספר יצירה פ"א מ"ד.
 49) ראה עץ חיים שער יא (שער המלכים) פ"י. פע"ח שער עולם העשי' פ"ד.

בכתבי האריז"ל כי בענין גבאי צדקה למעלה, שהוא יסוד בינה שבתוך ז"א, או יסוד ז"א עצמו, שבו נמשכים כל החסדים, ועל ידו היא ההשפעה לספירת המלכות. וע"י השפעה זו הרי לא זו בלבד שאין שום חסרון, אלא אדרבה, שעיי"ז דוקא מגיע לבחי' גדלות והתרחבות ז"א. וזהו הפירוש שצדקה הוא צדק ה', דצדק קאי על ספירת המלכות, והאותיות צדק מורים על האור כפי שהוא בדרגא נמוכה, דתמונת אות צדי"ק היא יו"ד ונו"ן שפניהם הפוכות זו מזו ועומדים אחור באחור. וכמו"כ באות דל"ת הוא יחוד אב"א כנ"ל (ס"ב). ואות קו"ף מורה על היות רגלה הארוך מתפשט ויורד בקליפות (כדלקמן). וכל זה הוא לפי שהיחוד הוא אחור באחור, שהוא יחוד גרוע, ולכן אפשר להיות מזה אחיזה כו', והיינו, דהגם שאות קו"ף הוא בקדושה עדיין, מ"מ, כיון שאפשר להיות מזה אחיזה כו', הרי זה מורה שגם בתחילה הוא יחוד גרוע. וכל זה הוא בהאותיות צד"ק מצד עצמם. אמנם ע"י ההשפעה דמעשה הצדקה, נעשה אות ה' שהו"ע יחוד פב"פ, ויתרה מזה, שע"י מעשה הצדקה הנה מבחי' צד"ק עצמו שהוא יחוד גרוע נעשה אות ה', יחוד פב"פ, שהוא יחוד בשלימות.

אמנם אות ק', אף שבכללות דומה היא לאות ה', מ"מ, יש הפרש גדול ביניהם, שהרגל השמאלי דאות ק' יורד למטה, שזהו"ע רגלי' יורדות מות²³, וזהו שאמרו רז"ל²⁴ ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שרטון ועליו נבנה כרך גדול של רומי, שמיצר לישראל, דים הוא ספירת המלכות דאצילות, ונעץ קנה בים הו"ע רגלי' יורדות מות, ומזה נעשה ניקה לסט"א להוסיף כח בקליפות, עד שנבנה כרך גדול של רומי שמיצר לישראל, והיינו, שהעבודה דישראל היא ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, וכרך גדול של רומי מונע ומעכב השראת השכינה בישראל. וכל זה הוא מצד קנה הקו"ף שיורד למטה. וזהו ההפרש בין ק' לה', שאות ק' הוא בלעו"ז, ואות ה' הוא בקדושה.

ג) **וביאור** הענין ע"ד החסידות, דהנה כתיב²⁵ בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, שהם ג' עולמות ביי"ע, ובנפש האדם הם ג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה²⁶. וג' בחינות אלו אף שכולם הם

ג) שער המצוות וטעמי המצוות פ' ראה.

23) משלי ה, ה.
 24) שבת נו, ב. סנהדרין כא, א.
 25) ישע"י מג, ז.
 26) ראה תו"א מג"א צה, ב ואילך. לקו"ת בלק סו, א ואילך.

לבושים בלבד, מ"מ, יש הפרש ביניהם, דמחשבה ודיבור אינם נפרדים מהאדם, ולכן ישנם רק במין האדם, והיינו שכח הדיבור ישנו במין האדם דוקא, ולכן נקרא בשם מדבר, ועוד זאת, שהדיבור נשמע להאדם דוקא, משא"כ בכח המעשה, הרי ישנו כח הפועל בנפעל גם בדומם, היינו שפעולת כח המעשה היא גם בדומם, וכמו"כ ישנו כח המעשה גם בבע"ח, והיינו לפי שכח המעשה נפסק מהאדם. וכמו"כ בג' עולמות ב"ע, שבעשי' כתיב אף עשיתיו, אף הפסיק הענין. וכמרומוז בג' הקוין שבתמונת אות ה', שקו העליון וקו הימני מורים על המחשבה והדיבור, וקו השמאלי מורה על המעשה, ולכן קו השמאלי נפסק מב' הקוין, לפי שכח המעשה נפסק מכח המחשבה ודיבור.

והנה ענין ג' הקוין באות ה' היינו שהמחשבה דיבור ומעשה שלו ממולאים מאור הקדושה, והיינו, שמלבד זאת שמקיים במחשבתו דיבורו ומעשיו את כל הענינים דתומ"צ, הנה גם בדברי הרשות הרי כל המחדו"מ שלו הם לשם שמים, ולא רק הענינים הגשמיים שעושה בהם המצוה, וכמו אכילת שבת, שהאכילה עצמה היא מצוה, אלא גם בדברי הרשות הנה כל עשיותיו הם כמו הכשר מצוה, ועובד בהם העבודה דבכל דרכיך דעהו²⁷, וכמו בענין העסק בפרנסה, שלא זו בלבד שהעסק הוא בתכלית הכשרות, שנוהר מאונאה, השגת גבול, לזה ואינו פורע והדומה, וגם אינו מוטרד ומושקע בהעסק, אלא מתייגע בהעסק רק בכח המעשה בלבד, כמ"ש²⁸ יגיע כפיך, אבל מוחו ולבו פנויים לתורה ותפלה, הנה עוד זאת, שכל העסק הוא לשם שמים, בכדי שיוכל לתת צדקה ושאר המצוות, ובשביל זה הוא עוסק בפרנסה בכדי שיוכל לעבוד את הוי'.

והענין בזה, שכאשר העסק אינו כדבעי, הרי לא זו בלבד שבשעת העסק אינו כדבעי עד ששוכח שברכת הוי' היא תעשיר²⁹, ונדמה לו שכחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה³⁰, הנה עוד זאת, שהעסק שלא כדבעי גורע ומחסר גם בהענינים שהגיע אליהם ע"י עבודת התפלה. וכפי שמבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי³¹ הטעם שאנו רואים בהמון הרב, שמצד עבודתם בתפלה מגיעים הם לדחילו ורחימו, אם לבחינת

מ"ש²⁶ ומשם יפרד, עד לעולם העשי', ועד לירידה לעוה"ז הגשמי והחומרי שהוא התחתון במדריגה שאין תחתון למטה הימנו, ועד גם באדם, בהירידה דכח המעשה, שהוא הכח היותר תחתון שאין תחתון למטה הימנו. ועוד זאת, שנוסף על ירידת כל העולמות, ישנה גם הירידה שנעשית ע"י הגלות, ובפרט כשגלו ישראל לבין האומות (את הנפוצה בגולה), כמבואר באגה"ק²⁷ שכיון ששרשם הוא בכח"י פנים העליונים, הנה כשגלו לבין האומות הרי זו גלות שלימה (גם בנוגע לפנימיות החיות כו'). אמנם, ירידה זו היא צורך עלי', וע"ד סותר על מנת לבנות²⁸, והיינו, שכוונת הירידה להרי בתר היא ששם יהי' הענין דדמה לך דודי לצבי או לעופר האילים, ועד שמהרי בתר יתהפך להיות הרי בשמים. דהנה, בשמים הו"ע הקשור עם ריח, ומורה על הענין דנחת רוח לפני שאמרת ונעשה רצוני²⁹, והרי עיקר הנח"ר הוא מעבודת בני' בזמן הגלות דוקא, אשר, מבלי הבט על הגלות, הנה כל אחד מישראל וכללות בני' אינם מתפעלים מן הגלות, ואדרבה, ב"גולה" גופא מגלים את ענין ה"גאולה", עי"ז שממשיכים שם א', אלופו של עולם, כמבואר בדרושים³⁰ על הפסוק³¹ בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות [ומזה מובן שזהו ענין ששייך לכל אחד מז' הסוגים שבבני' (ובודאי שכל אחד מישראל נכלל עכ"פ בא' מז' הסוגים), שכללות כולם היא מנורת זהב כולה³², כולה מקשה אחת³³]. והיינו, שמצד הנח"ר שבעבודת בני' בזמן הגלות (הרי בתר), הנה גם כשנמצאים עדיין בגלות נעשה כבר הענין דהרי בשמים, ועד שנעשה ברח דודי מן הגולה, ודמה לך לצבי, למהר הגאולה (באופן של זריזות, רץ כצבי³⁴), שאז יהי' הענין דהרי בשמים ע"י השראת השכינה בהר המורי' ובית המקדש.

וזהו מ"ש היושבת בגנים גו' בין ב' הפסוקים הנ"ל דהרי בתר והרי בשמים, כי, ענין הפיכת הרי בתר להרי בשמים נעשה עי"ז שבינתיים ישנו הענין דהיושבת בגנים, שכנס"י הנפוצה בגולה כו', יושבת בבתי כנסיות ובתי מדרשות, שהו"ע לימוד התורה, הקול קול יעקב³⁵, שפועל שאין הידים ידי עשו שולטות³⁶, ובפרט עי"ז שישנו גם הענין

(26) בראשית ב, י. וראה תו"א בראשית ג, א. ו, ב. ובכ"מ.
 (27) סכ"ה (קמ, א).
 (28) לשון חז"ל — שבת לא, ב.
 (29) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט.
 (30) לקו"ת בהעלותך לה, ג.
 (31) ר"פ בהעלותך.
 (32) זכרי' ד, ב.
 (33) תרומה כה, לו.
 (34) אבות פ"ה מ"ה.
 (35) תולדות כו, כב.
 (36) ב"ר פס"ה, כ.

(27) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.
 (28) תהלים קכח, ב. וראה לקו"ת שלח מב, ד. חוקת טו, ג. ובכ"מ.
 (29) משלי יו"ד, כב.
 (30) ע"פ עקב ח, יז.
 (31) בהקדמה לדרך חיים.

יראת אלקים או לבחינת יראת חטא עכ"פ, ומ"מ, כשבא לפועל חסר זאת, וא"כ השאלה היא היכן הם האהבה ויראה. ומבאר בזה, שבכללות יש ב' אופנים בפרנסה, כמ"ש³² בשמאלה עושר וכבוד, וישנו האופן דעושר וישנו האופן דכבוד. עושר היינו שרוצה להעשיר, ומשו"ז משקיע הרבה כספים בהעסק ועד שלוה גם משל אחרים. אך ישנו אופן שנותנים לו פרנסתו בדרך כבוד, והיינו שגם כאשר אינו מרבה בעשיית כלים, נותנים לו פרנסתו בדרך שלמעלה מהטבע. והנה, גם כאשר פרנסתו היא באופן הא', צריך לזוהר שיהי' זה בדרך הקדושה, והיינו שלא יהי' מוטרד בזה ביותר, ושלא יבלבל אותו מהקביעות עתים לתורה ותפלה, כי צריך לידע אשר ברכת הוי' היא תעשיר, וגם כל העסק צריך להיות לשם שמים. אבל כאשר הוא משקיע ומטריד את עצמו בהעסק, הנה עי"ז עושה גרעון וחסרון גם בהענינים דיראת אלקים ויראת חטא שהגיע אליהם ע"י עבודת התפלה, והיינו שע"י השיקוע בהעסק פועל הוא גרעון בכל עניניו עד שאינו שייך גם ליראת חטא. והעצה לזה היא כמארז"ל³³ כל המקבל עליו עול תורה מעבירים ממנו כו' ועול דרך ארץ, והיינו, דהגם שמצד מעמדו ומצבו במצור ובמצוק אינו שייך להרגיש את התענוג האלקי שבתורה, ויתירה מזה, שאינו שייך להרגיש גם את התענוג שכלי שבתורה, דאף שבתורה כתיב³⁴ כי היא חכמתכם ובינתכם (גם) לעיני העמים, הנה מצד מצבו אינו שייך להרגיש גם את התענוג שכלי שבתורה, מ"מ, עי"ז שיקבל עליו עול תורה, שיתעקש וישקיע את עצמו (ער וועט זיך איינשפארן און אריינווארפן זיך) בתורה בדרך קבלת עול, אזי פורקים ממנו עול דרך ארץ.

ד) והנה כאשר עבודתו היא כתמונת אות ה', שכל מחשבותיו דיבוריו ומעשיו ממולאים מאור הקדושה, הרי זה פועל גם על מדותיו שיהיו כדבעי, וכפי שמבאר בהמאמר בענין גבאי צדקה, שדבריו הם בנחת ובקירוב הדעת, בדרכי שלום ודרכי נועם. ויש לומר הטעם שמביא בהמאמר דוגמא מגבאי צדקה דוקא, ע"פ משנת"ל (ס"ג) בענין גבאי צדקה למעלה, שהוא יסוד בינה שבתוך ז"א או יסוד ז"א עצמו, שהוא המשפיע למלכות, וע"י ההשפעה הנה ונוסף עוד, שע"י מעשה הצדקה, הנה מבחי' צד"ק נעשה ה', שהוא יחוד בשלימות. ולכן, כאשר מבאר בהמאמר הענין דאות ה"א בעבודה, מביא את הדוגמא דגבאי

המעשה דוקא, שהוא הרגל השמאלי דאות ה', לפעול שיהי' נעשה מאות ד' (שממנה נעשה ה'), ולא מאות ר' שממנה נעשה קנה הק' שרגלו השמאלי יורד למטה כו', כמבואר בסעיף ח'. וכמבואר בסעיף שלאח"ז¹² בענין גער חית קנה¹³, שצריכים להכרית את הקנה, שהוא הקנה דקו"ף, וכאשר כורתים את הקנה של הקו"ף כו', אז הוא תיבת הנה, דהנה מורה על הגילוי כו', והיינו הגילוי אור שיאיר ויתגלה לעתיד כו' ע"י הביורורים דעכשיו. ולהעיר גם ממאמר הספרי¹⁴ שהנה הוא לשון שמחה, שזוהי השמחה הקשורה עם ענין הגאולה.

ב) וביאור מעלת העבודה שבזמן הגלות (כאשר כנס"י נפוצה בגולה כו', ואעפ"כ יושבת בבתי כנסיות ובתי מדרשות כו'), ובפרט בענין המעשה, יובן ע"פ המבואר בדרושי רבותינו נשיאנו על הפסוק (שנאמר לאחרי היושבת בגנים) ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים על הרי בשמים¹⁵, דקאי על הגאולה, כפירוש רש"י¹⁶, שכנס"י (כל אחד מישראל וכל בני"י) אומרת להקב"ה ברח דודי מן הגולה הזאת כו' [דכיון ששכינתא בגלותא¹⁷, וכמארז"ל¹⁸ גלו לאדום שכינה עמהם, לכן צריך גם הקב"ה לברוח מן הגולה¹⁹], ודמה לך לצבי, למהר הגאולה [והיינו עי"ז שגם בזמן הגלות מתנהג הקב"ה כמו צבי, שבשעה שהוא ישן עינו אחת פתוחה ועינו אחת קמוצה²⁰, וכעופר האילים, שאפילו בשעה שרץ מביט לאחוריו²¹], והשרה שכינתך על הרי בשמים הוא הר המורי' ובית המקדש, ולא כמ"ש לפנ"ז²² (לפני הפסוק היושבת בגנים) סוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים על הרי בתר.

והענין בזה, דהנה, מבואר בדרושי חסידות²³ ובפרט בדרושי פורים²⁴ שבתר (הרי בתר) הוא מלשון ויבתר²⁵, שהו"ע של חלוקה ופירוד, היינו, שמחלקים לחלקים דבר שלאמיתתו הוא ענין אחד, שזהו

(12) פרק ט. (21) תרגום שם.
 (13) תהלים סח, לא. (22) שה"ש ב, יז.
 (14) קרח יח, ח. הובא בפרש"י עה"פ. (23) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תק"ע ע' נט. אוה"ת שה"ש כרך א ע' שנח. כרך ב ע' תשע ואילך. שם ע' תשעט ואילך. ע' תשפד ואילך. כרך ג ס"ע א"טז ואילך.
 (15) שה"ש ח, יד. (16) עה"פ.
 (17) ראה זח"א קכ, ב. וראה גם זח"ג צ, ב. קצז, ב. ובכ"מ.
 (18) ראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי.
 (19) ראה גם פי' צרור המור עה"פ.
 (20) שהש"ר ח, טו. תרגום לשהש"ר שם.
 (21) ראו גם פי' צרור המור עה"פ.
 (22) לפני הפסוק היושבת בגנים) סוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים על הרי בתר.
 (23) ראו גם פי' צרור המור עה"פ.
 (24) תו"א מג"א קטז, ג ואילך. אוה"ת שם ע' רנו ואילך.
 (25) לך לך טו, י.

(34) ואתחנן ד, ו.

(32) משלי ג, טז.

(33) אבות פ"ג מ"ה.

צדקה דוקא. ומבאר בזה, שאופן דיבורו של הגבאי צדקה הוא בדרכי נועם כו', והיינו, דהגם שההתעסקות בענין הצדקה צריכה להיות בתוקף, ועד שלפעמים צריך להיות בזה ענין של כפי', וכמו מעשין על הצדקה³⁵, מ"מ, מדבר הגבאי צדקה בדברי נועם ודרכי שלום, ומתרחק מן הגאווה עד קצה האחרון. ויובן זה ע"פ מאמר הבעש"ט³⁶ על הפסוק³⁷ כל שאור וכל דבש לא תקטירו גו' קרבן ראשית תקריבו גו', דלכאורה הרי זו סתירה, ומבאר, שבתחילת העבודה צ"ל קצת ישות, כמו שאור שמנפח, והיינו, שבכדי שלא יבוא היצה"ר ויאמר לו מי אני ומה אני, צריך להיות הגבהה בעבודתו, והו"ע שמינית שבשמינית³⁸. אך כל זה הוא בתחילת העבודה³⁹, אבל לאחר כן הנה כל שאור וכל דבש לא תקטירו. ולכן, גבאי צדקה שכבר גמר עבודתו עד שנעשה משפיע על אחרים, צריך להתרחק מהגאווה עד קצה האחרון, שלא יהי' אצלו לא מינה ולא מקצתה³⁸.

(ה) **אמנם** תמונת אות ק' היא באופן שרגלה השמאלית יורדת למטה, וכנ"ל (ס"ב) שזהו"ע רגלי' יורדות מות, עד שנבנה ממנה כרך גדול של רומי שמיצר לישראל, והו"ע שדה דלעו"ז. והענין בזה, דהנה, אית שדה ואית שדה⁴⁰, אית שדה דקדושה, ואית שדה דלעו"ז, ועז"נ⁴¹ כי בשדה מצאה צעקה הנערה המאורשה ואין מושיע לה, וכפי שמבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ, שנערה קאי על הנה"א שירדה למטה, ומצאה האיש בשדה היינו שדה דלעו"ז, דבשדה דקדושה, הרי אדרבה, דרשו הוי' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב⁴², משא"כ בשדה דלעו"ז, הרי עשו איש שדה נעשה המושל ושולט עלי', עד שגם כאשר צעקה הנערה אזי אין מושיע לה, לפי שהמושל ושולט שם הוא רק עשו איש שדה. ומסיים בכתוב ומת האיש גו' לבדו ולנערה לא תעשה דבר, דהנה כתיב⁴³ לא ידח ממנו נדח, ולכן ומת האיש גו' לבדו, שהרי כל יניקת הקליפות הוא מהקדושה, ולכן כאשר ישאר לבדו, שיוקח ממנו החיות דקדושה, אזי ומת האיש גו'. אבל ולנערה לא תעשה דבר, לפי שגם בשעת החטא

(ד) אוה"ת תולדות קמג, ב ואילך.

(35) ראה ב"י לטור יו"ד סרמ"ח.
 (36) כתר שם טוב סימן שצג.
 (37) ויקרא ב, יא ואילך.
 (38) סוטה ה, א.
 (39) ראה לקו"ש חכ"ב ע' 162 הערה 32.
 (40) זח"א קכב, סע"א.
 (41) תצא כב, כז.
 (42) ישע"י נה, ו.
 (43) ע"פ שמואל"ב יד, יד.
 ב' דחג השבועות תשי"א (תו"מ ח"ג ע' 151 ואילך). ועוד.
 (40) זח"א קכב, סע"א.
 (41) תצא כב, כז.
 (42) ישע"י נה, ו.
 (43) ע"פ שמואל"ב יד, יד.

בס"ד. מוצש"ק פ' בשלח, י"ג שבט, ה'תשל"ח

(הנחה בלתי מוגה)

היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני, ומביא בעל ההילולא בהמשך מאמר ההילולא (לי"ג שבט)² פירוש רש"י, היושבת בגנים, הקב"ה אומר לכנסת ישראל, את הנפוצה בגולה רועה בגנים של אחרים ויושבת בבתי כנסיות ובתי מדרשות. ולהעיר, שרש"י במקומו אינו מפרש ע"פ פשוטו של מקרא אם תיבת גנים קאי (לא רק על גנים של אחרים, אלא) גם על בתי כנסיות ובתי מדרשות, אבל בפירושו למסכת שבת³ מפרש רש"י "בגנים, בתי מדרשות". ומזה מובן, שלפי פירוש רש"י קאי היושבת בגנים על ב' הענינים-פירושים, והיינו, שאע"פ שבחיצוניות, מצד הגוף, הנה כנס"י הנפוצה בגולה היא "רועה בגנים של אחרים", הנה אמיתית ישיבתה (היושבת), ישיבה מלשון עיכוב⁴, הרי זה "בבתי כנסיות ובתי מדרשות". ועל זה אומר הקב"ה חברים מקשיבים לקולך, פ"י, מלאכי השרת חביריך, בני אלקים דוגמתך [ועוד איתא במד"ר⁵, חברים נקראים מלאכי השרת, מפני שאין בהם לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות], מקשיבים ובאים לשמוע קולך בבתי כנסיות. ומסיים בפירוש רש"י, השמיעני, ואח"כ יקדישו הם, שנאמר⁶ ברוך יחד כוכבי בוקר, אלו ישראל, ואח"כ⁷ ויריעו כל בני אלקים.

ומבאר בהמשך המאמר⁸ גודל העילוי שנעשה עי"ז שכנס"י פזורה בגולה ורועה בגנים של אחרים ובכ"ז יושבת בבתי כנסיות ובתי מדרשות לעסוק בתורה. ומובן, שבענין הלימוד בבתי מדרשות נכלל גם עשיית המצוות במעשה בפועל (נוסף על ענין העשי' כפי שהוא בלימוד התורה עצמו, כמשנת"ל⁹ שבכל ענין ישנו העשי' שלו), שהרי גדול תלמוד שמביא לידי מעשה¹⁰. וכמשנת"ל¹¹ גודל הענין שבענין

(1) שה"ש ח, יג.
 (2) ד"ה היושבת בגנים בתחלתו.
 (3) סג, א — ד"ה בגנים.
 (4) ראה מגילה כא, סע"א.
 (5) שהש"ר עה"פ.
 (6) איוב לח, ז.
 (7) שם, ח.
 (8) פרק י.
 (9) ד"ה באתי לגני שנה זו פרק ה (תו"מ — סה"מ באתי לגני ע' מו).
 (10) קידושין מ, ב.
 (11) ד"ה באתי לגני שנה זו פרק ג (תו"מ שם ע' מד ואילך).
 (1) שה"ש ח, יג.
 (2) ד"ה היושבת בגנים בתחלתו.
 (3) סג, א — ד"ה בגנים.
 (4) ראה מגילה כא, סע"א.
 (5) שהש"ר עה"פ.
 (6) איוב לח, ז.
 (7) שם, ח.

מקודש לקודש נעלה יותר, כמבואר בארוכה באגה"ק⁹⁰, ועד שבאים לשלימות נעלית יותר מעיקר שכינה בתחוננים כפי שהי' בתחלת הבריאה — ארץ יראה ושקטה*. וכל זה נעשה ע"י פעולת כאו"א מישראל, ובפרט בענין המעשה שהוא העיקר, ובאופן של כפי' (כנ"ל ס"ז), ועי"ז כופים (מבטלים) את החושך כפול ומכופל של הגלות, ובשעתא חדא וברגעא חדא⁹² ישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלין⁹³, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, והקיצו ורננו שוכני עפר⁹⁴ והוא (בעל ההילולא) בתוכם, ויולכנו קוממיות לארצנו, ובמהרה בימינו ממש.

(* תהלים עו⁹¹, ט. וראה פס"ר פכ"א (ד"ה אנכי ה"א) ויל"ש עה"פ. תו"כ עה"פ (בחוקתי כו, ד) ועץ השדה יתן פריו. — בפס"ר ויל"ש שם, דיראה מפני שנתקללה, ובירושלמי כלאים פ"א ה"ז, דנתקללה על שעברה על הציווי (ופי' הפ"מ*) דהוציאה גם אילני סרק, אף שנצטוותה "עץ פרי", וזה יתקן לעת"ל**, כבתו"כ שם: כ"בימי אדה"ר", ועוד יותר — דאילני סרק יתהפכו לעץ פרי, בדוגמא לאתבא בתיובתא.

וראה מדרש תהלים עה"פ (תהלים שם, ג) ויהי בשלם סוכו — מתחלת ברייתו של עולם (אבל בבי"ר פנ"ו, י) — שהי' לאחרי שקראו שם "שלם". ואכ"מ).

(* בתורה שלימה (עה"פ בראשית א, יא — כרך א' ע' קיח) הקשה על זה. וכנראה הכרח הפ"מ הוא מפשטות לשון הירושלמי, שמ"ד זה פליג על ר"פ דאילני סרק הוסיפה למעליותא. וכבר ציין בתו"ש לבי"ר ספ"ה.

(** דבמ"ת רק ושקטה — שלא יוגרע, אבל לעת"ל יתוקן גם העבר. וראה שלי"ה (רעז, א) דיש ג' ימים: יום הבריאה, דיראה ושקטה ולעת"ל.

(91) הקאפיטל תהלים דשנה זו — ראה (93) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה. (94) ישעי' כו, יט.

(92) ראה זח"א קכט, א.

היא באמנה אתו ית"י⁴⁴, שהרי רק רגלי' יורדות כו', אבל בפנימיות הנה וכבודי לאחר לא אתן⁴⁵. ואעפ"כ, בחיצוניות ולפי שעה הרי המושל ושולט עלי' הוא עשו איש שדה, והו"ע הקנה דקו"ף שעליו נבנה כרך גדול של רומי המיצר לישראל. והתחלת הענין הוא מהאותיות דמחשבות זרות ודברים בטלים, שמצד המחשבות והדיבורים הלא טובים הנה מזה בא גם למעשה לא טוב, שזהו הקנה דקו"ף שיורד למטה. ולא זו בלבד שהאותיות דמח"ז ודב"ט הם חסרון מצ"ע, אלא עוד זאת, שהם עושים גרעון גם בכללות עבודתו. וכמו שפירש הרב המגיד⁴⁶ ע"פ⁴⁷ לא רגל על לשונו, שהאותיות דמח"ז ודב"ט (לא רק דיבורים האסורים, כמו לה"ר ורכילות, אלא גם אותיות של דב"ט), הם הולכים רכיל ומקטרגים על כל עבודתו, וזהו לא רגל על לשונו, שנזהר שלא יהיו ענינים המקטרגים עליו.

(ו) **וממשיך** בהמאמר, שזהו ג"כ מ"ש⁴⁸ והבור רק אין בו מים, ר"ק הם אותיות ק' ר', ועז"נ שאין בו מים. ומבאר בהמאמר ההפרש בין בור לבאר, דבאר קאי על הנשמה, דכתיב בה⁴⁹ מעין גנים באר מים חיים, דכשם שמי הבאר הם מקודם מים מלוחים, וע"י שעוברים את המיצר ודוחק של גידי הארץ הם נעשים מים חיים⁵⁰, כך גם בהנשמה, שע"י ירידתה למטה להתלבש בהמיצר ודוחק של הגוף ונה"ב, הרי היא ממשכת בחי' המעין, בחי' מים חיים, בג"ע העליון, שהוא שקי' דמיא, וזהו מעין גנים באר מים חיים.

וצריך להבין, איך אפשר הדבר שע"י עבודת הנשמה למטה בעוה"ז תגרום תוספת אור בג"ע העליון. אך הענין הוא, דהנה אמרו רז"ל⁵¹ יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, ומבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁵², שדוקא ע"י העבודה שבעוה"ז מגיעים לבחי' אור הסובב. ובכללות יש בזה ג' בחינות, עוה"ז, ג"ע התחתון שהוא עדיין בגדר העשי', וג"ע העליון שהוא למעלה מגדר זמן ומקום. ויש בחינה נעלית יותר, שזהו מה שמתחדש ע"י העבודה. והיינו, דעם היות שבירידת הנשמה למטה יורדת היא מגעה"ע לגעה"ת, וכידוע

(44) תניא ספכ"ד. (45) ישעי' מב, ח. (46) אור תורה סימן רד. לקוטי אמרים תקיא ואילך. (47) תהלים טו, ג. (48) וישב לו, כד. (49) שה"ש ד, טו. (50) ראה אוה"ת חוקת ע' תתמו. ע' (51) אבות פ"ד מ"ז. (52) המשך וככה תרל"ז פ"ט (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תה ואילך).

בפירוש⁵³ מארז"ל⁵⁴ דע מאין באת ולאן אתה הולך, שהנשמה באה מאין, שהוא ביו"ד, דקאי על געה"ע, כמארז"ל⁵⁵ ביו"ד נברא עוה"ב, וע"י עבודתה באה רק לבחי' אן, שהוא בלי יו"ד, דקאי על געה"ת שהוא בגדר העשי', היינו בגדר זמן ומקום, ובפרט ע"י ירדתה בעוה"ז ממש שבאין ערוך לעוה"ב שהוא געה"ע, ומ"מ, ע"י העבודה נעשה ענין של התחדשות, וכמשי"ת. דהנה, התהוות העולמות היא מהמדות, כמ"ש⁵⁶ זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, וג"ע הוא הג' ראשונות של כל עולם⁵⁷, וא"כ הרי גדלה מעלת ג"ע על העולם כמעלת המוחין על המדות. דהנה כללות ההשתלשלות נחלק לג' בחינות, ועד"מ בגוף האדם למטה שיש בו ג' בחי' שהם ראש גוף ורגל⁵⁸, דבראש הם המוחין שזוהי המעלה היותר עליונה, ובגוף הם המדות, וברגל הוא כח המעשה בלבד, והוא הכח היותר תחתון. ועם היות שיש מעלה ברגל, שהוא מוליך את הראש ומכ"ש את הגוף, והיינו שהגוף והראש אינם יכולים להגיע למחוז חפצם כי אם ע"י הרגל דוקא, מ"מ, בכדי שהרגל יוליך את הראש, הרי זה גופא בא ע"י ההבנה שבמות, שמבין שצריך ללכת למקום פלוני, וע"י המדות שבלב באה ההשגה שבמוח להרגלים, ואז מוליכים הם את הלב והמוח למחוז חפצם, והיינו, שהרגל צריך לקבל מהראש והגוף, לפי שהוא היותר תחתון. ולמעלה ממנו הוא הגוף. ועם היות שיש יתרון מעלה בהלב על המוח, וכמו ברעו"ד שלמעלה מטו"ד, הרי יש רעו"ד שעם היותה למעלה מטו"ד הרי היא באה ע"י הקדמת ההתבוננות דוקא, אלא שההתבוננות היא בענין ההפלאה. וגם בחי' רעו"ד שלמעלה מטו"ד לגמרי, הרי גם היא באה מהמוחין, וכמו ענין המס"נ, שעם היותו תוקף עצמי שלמעלה מהשכל, הרי באמת התוקף דמס"נ ענינו הוא תוקף הדעת, שהוא בדעת חזק ותקיף עד מס"נ ממש. ונמצא שכל האברים הם מקבלים מהמוחין. ועד"ז יובן למעלה בענין הג"ע, שהוא בחי' ג' ראשונות. אמנם כל זה הוא כמו שהוא מצד עצמו, אבל ע"י העבודה בעוה"ז דוקא מוסיפים תוספת אור בג"ע העליון⁵⁹. וזהו מעין גנים, שבג"ע מצ"ע מאיר

העבודה בעולם הזה מוסיפים תוספת אור בגן עדן, דאף שהכח לזה בא מלמעלה, מעולמות העליונים, מ"מ, לאחרי שנמשך הכח מלמעלה, הנה ע"י העבודה למטה מגיעים למעלה יותר. ועד"מ הרגל, דאף שזה גופא שהרגל מוליך את הראש למקום חפצו נמשך מהראש (כנ"ל), מ"מ, לאחרי שהרגל מקבל ההשפעה מהראש, אזי הרגל מגבי' את הראש.

(53) לקו"ת במדבר ב, א.
 (54) אבות ריש פ"ג.
 (55) מנחות כט, ב.
 (56) תהלים כה, ו.
 (57) ראה גם סה"מ עטר"ת ע' רסח.
 (58) ראה ביאוה"ז לאדמו"ר האמצעי אחרי עה, א. סה"מ תרח"ץ ע' רכב. וש"נ.
 (59) בזכרון אחדים — שהדוגמא דראש גוף ורגל הובאה על זה שדוקא על ידי

הבורא [כפי שמצינו באברהם, שענינו מדת החסד, שלכן התעסק בהכנסת אורחים, שלאחרי שאכלו ושתו אמר להם ברכו למי שאכלתם משלו, ואם לא רצו לברך, הי' מצער אותם (כדאיאת במדרש⁸⁰), שבזה נראה שהתעסקותו בהכנסת אורחים אינה מצד טבעו ורגילותו, אלא מפני שזהו רצון הבורא⁸¹], שאז העשי' היא בשלימותה. והיינו לפי שהכח היותר תחתון שאין תחתון למטה הימנו בכחות האדם הוא כח העשי', וזהו המטה מטה ביותר שמגיע לגבוה גבוה ביותר, ועד למקום שלמעלה מכל צוות, למעלה מכל מדידה והגבלה.

(ח) וזהו באתי לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, אלא שלאח"ז הי' הענין דחטא עה"ד, וכמבואר באגה"ק⁸² שמזה נמשך אח"כ מה שגלו ישראל (ששרשם הוא בבחי' פנים העליונים, פנימיות הקדושה) לבין האומות, גלות כפשוטו, מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו⁸³, ועד לגלות דחושך כפול ומכופל בימינו אלו, שזהו גם הענין דאות ק', כמבואר במאמר שזהו מה שארז"ל⁸⁴ ירד גבריא'ל ונעץ קנה (קנה הק') בים ועלה בו שרטון ועליו נבנה כרך גדול (של רומי, שמורד בהקב"ה, והוא מיצר לישראל⁸⁵). אמנם, כללות ענין הגלות הוא רק בחיצוניות הדברים, אבל בפנימיות הדברים, הנה אפילו בשעת הגלות הרי זו ארצנו ואדמתנו⁸⁶, וכמו בישראל, שאפילו בשעת החטא היתה הנשמה באמנה אתו ית'⁸⁷, והיינו לפי שהחלק אלקה ממעל ממש הוא בשלימות בכל אחד מישראל, ועד שישנה ההבטחה שבל ירח ממנו נדח. ולכן הנה הירידה לאות ק' (ענין הגלות) היא באופן שמהפכים אותו ועושים ממנו קרש למשכן, ובאופן שהאות ק' נעשית תחילת התיבה, עוד לפני הר' והש'. והו"ע אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא, שבא לאחרי שנעשה תחילה הענין דאתכפיא, ע"י מחשבה דיבור ומעשה האדם, ובעיקר ע"י המעשה, ועד שפועלים הענין דאתהפכא, שאז נעשה קיום היעוד את רוח הטומאה אעביר מן הארץ⁸⁸, כי אפילו דוונות נעשו לו כזכיות⁸⁹, ועד לזכיות ממש, ועבודתם של ישראל היא בעלי'

(80) ב"ר פמ"ט, ד.
 (81) ראה קונטרס ומעין מאמר א פ"ב.
 (82) ד"ה למען דעת תר"ץ (סה"מ קונטרסים ח"א פד, א).
 (83) סכ"ה (קמ, א).
 (84) תפלת מוסף דיו"ט.
 (85) פרש"י שבת שם — ד"ה כרך.
 (86) ראה שיחת מוצש"ק לך לך שנה זו (תשל"ח) — לקו"ש ח"כ ע' 309.
 (87) תניא ספכ"ד.
 (88) זכרי' יג, ב.
 (89) יומא פו, ב.
 (90) סכ"ו (קמה, א).

רק אור הממלא, והו"ע יושבין ונהנין מזיו השכינה, שההשגה היא רק בבחי' ממלא (וזהו הטעם שענין התשובה אינו מועיל בג"ע), וע"י העבודה בעוה"ז ממשיכים את אור הסובב.

(ז) **אמנם** כל זה הוא בחי' באר באל"ף. אבל בור בוא"ו, הנה עז"נ והבור רק אין בו מים, שמצד האותיות ק' ר', אין בו מים, ועל זה אמרו רז"ל⁶⁰ מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו, והיינו, שמצד העדר העבודה הרי הוא מוסיף כח בקליפות וסט"א, וזהו"ע קנה הקו"ף שרגלי' יורדות מות. וזהו ג"כ ענין כקוף בפני אדם⁶¹, דאף שגם בקליפה יש מחשבה דיבור ומעשה, ומדמה עצמה להקדושה, מ"מ הרי זה רק כקוף בפני אדם, והיינו, שאמיתית ענין המחשבה דיבור ומעשה הוא בקדושה, בחי' אדם, שהוא אל"ף ד"ם⁶², ד"ם הוא ר"ת דיבור ומעשה, ואל"ף הוא מחשבה⁶³, והאלף מחי' את הדם. והנה משנת"ת כאן שהמחשבה היא לחוד ודיבור ומעשה באים יחד, אינו סותר למשנת"ל (ס"ד) בענין אף עשיתיו, שהמעשה נפסק והדיבור ומחשבה הם מחוברים, לפי שיש הפרש בענין יחס הלבושים לגבי נפש האדם ליחוסם לגבי הלבושים עצמם. וכפי שמבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע"ה בענין ג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה, שלבוש המחשבה הוא לבוש המיוחד עם הנפש, והו"ע גילוי העלם העצמי לגבי עצמו, משא"כ לבוש הדיבור הוא לבוש הנפסק, וענינו הוא גילוי אל הזולת, אלא שיש מעלה בדיבור על מעשה, שהדיבור מתייחד עם הנפש, היינו שיש לו דביקות, שהרי הוא מדבר במה שהוא חושב או במה שחשב קודם עכ"פ, ולכן הדיבור הוא במין האדם דוקא, שנשמע לאדם, וישנו רק באדם, משא"כ המעשה נעשה נפרד לגמרי, ולכן נמשך כח המעשה גם בדומם, וכמו כח האומן שנמשך גם בהדומם, וגם כח המעשה ישנו גם בבע"ח (כמשנת"ל ס"ד). ולכן, כאשר מייחסים את הלבושים לגבי עצמם, היינו כמו שכבר נתגלו מן הנפש, הרי המעשה הוא נפרד והדיבור הוא דבוק, וזהו משנת"ל בענין אף עשיתיו. אבל כאשר מייחסים את הלבושים להנפש עצמו, הנה המחשבה היא מיוחדת עם הנפש, ואינה חידוש והוספה בהנפש, משא"כ

(ה) ד"ה ויאמר גוי' לך אעת"ר (סה"מ אעת"ר ע' מג ואילך).

(60) שבת כב, א. ב"ר פפ"ד, טז.
(61) ראה זח"ב קמח, ב. אוה"ת (יהל אור)
(62) של"ה כא, א. וראה אוה"ת שם.
(63) ראה לקו"ת בהעלותך לא, ג.
לתהלים ע' שנח.

בק"נ שבעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו. וכללות הענין בזה הוא בדוגמת משנת"ל בנוגע לאבוקה גדולה (ועד"ז בנוגע לחבית מלאה מים, ובנוגע לגדלות המוחין), שהעילוי שבה ניכר דוקא כאשר האור מגיע למקום רחוק ושפל, שזהו עוה"ז התחתון במדרגה שאין תחתון למטה ממנו (בלשון התניא), ואעפ"כ מאיר בו האור, עכ"פ כפי שמלוכב בגשמיות כו'.

(ז) **ועוד** זאת בנוגע למעלת ענין העשי' (עשי' גשמית וגם חומרית, בעולם העשי', עוה"ז הגשמי והחומרי), שע"ז נעשה "וחי בהם" (כנ"ל ס"ה), היינו, שנעשה עילוי בכל העולמות כולם ובכל סדר ההשתלשלות, כידוע המשל"ת⁷² מהגבהת כותלי בית, שצריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתון דוקא, ואז ממילא יוגבהו גם העליונים הימנו, משא"כ אם הי' מתחיל מאמצע הכותל, לא הי' מגבי' התחתונים.

וזהו גם מה שמצינו בנוגע לכללות סדר ההשתלשלות, שיש כמה טעמים בזה, כדאיתא בע"ח⁷³ שזהו בכדי לגלות שלימות כחותיו (מן הכח אל הפועל), ובזהר⁷⁴ איתא שזהו בגין דישתמודעון ל', אמנם, מבואר בארוכה בהמשך תרס"ו⁷⁵ שטעמים אלו מספיקים רק בנוגע לעולם האצילות וכן בנוגע לנשמות כפי שהם בעולם האצילות כו', ולכן לא די בשלימות זו, שהרי תכלית השתלשלות העולמות אינה בשביל עולמות העליונים (כמו עולם האצילות) הואיל ולהם ירידה מאור פניו ית' (כמבואר בתניא⁷⁶), ולכן צריכים להגבי' את כל סדר ההשתלשלות, מתחתיתו דוקא, מעוה"ז התחתון, שזוהי תכלית הבריאה, לפי שנתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים⁷⁷.

וענין זה פועל איש ישראל ע"י עבודתו לקונו בעולם העשי' במעשה בפועל, ובאופן של עשי' מלשון כפי⁷⁸, כמו מעשין על הצדקה⁷⁹, והיינו, שאינו עושה זאת מצד טבעו ורגילותו, אלא מפני שזהו רצון

(72) תו"א בראשית ד, א. וראה גם לקו"ת נצבים מה, א. תו"מ סה"מ כסלו ע' קצד"ה והערה 19.
(73) שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף א.
(74) ח"ב מב, ב.
(75) ע' תמו. וראה שם ע' ז.
(76) פל"ו. וראה סה"מ תרנ"ח ע' ל ואילך.
(77) לטור יו"ד סרמ"ח (ד"ה כל אדם).
(78) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"ב ע' תשסא ואילך. סה"מ תרל"ו ח"ב ע' רפט. תרל"ח ע' רנה. תרע"ח ע' קכא. ע' קכד ואילך. ע' קצב. תרצ"ט ע' 191.
(79) מרדכי בבא בתרא ח, ב. בית יוסף לטור יו"ד סרמ"ח (ד"ה כל אדם).

הדיבור מחודש מהנפש, שהרי הדיבור ענינו גילוי אל הזולת, וא"כ הרי הזולת תופס מקום אצלו, ולגבי הנפש עצמו אין תפיסת מקום להזולת, וכמו"כ אין תפיסת מקום להדיבור שענינו הוא לגלות לזולתו, וא"כ הרי הדיבור הוא מחודש (ע"ד המעשה). וזהו אדם א' ד"ם, שרומז על המחודש"מ כמו שהם בקדושה, אבל המחודש"מ בלעו"ז הנה התדמותם לקדושה היא כקוף בפני אדם.

(ח) **וזהו** הענין שהמשכן הי' מקרשים, לפי שתכלית כל העבודה שבמשכן היא לאהפכא חשוכא לנהורא, והנתינת כח על זה היא ע"י עבודת הצדיקים, ובפרט נשיאי ישראל בכל דור ודור עד נשיא דורנו בעל ההילולא, שנותן כח לכל מקושריו והשייכים אליו, שתהי' אצלם העבודה דאתכפיא סט"א ואתהפכא סט"א, אשר ע"י עבודה זו אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, שנעשה באתי לגני כמו קודם החטא, ולמעלה יותר, ועד שנשלמת תכלית הכוונה דנתאנה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים⁶⁴.

ובזה יובן גם מה שאמרו רז"ל (בסוף מסכת נזיר) גדול העונה אמן יותר מן המברך, וכפי שמבאר הצ"צ באור התורה⁶⁵ ע"פ מ"ש בכתבי האריו"ל⁶⁶ שאמן בגימטריא הוי' אדני"י⁶⁷, דהנה, כללות החילוק בין הוי' לאדני"י הוא, שהוי' הוא למעלה מהעולם, שלכן יכול להיות הי' הוה ויהי' כאחד⁶², אע"פ שזהו היפך גדר הזמן (ומה שהוי' הוא לשון מהוה⁶³, הרי זה רק שממנו נמשך התהוות העולם, וזה גופא רק ע"י התלבשותו בשם אלקים), משא"כ שם אדני"י, שמורה שהוא אדון כל הארץ⁶⁴, שייך לעולמות התחתונים, שדוקא שם שייך ענין האדנות, דאין מלך בלא עם⁶⁵. ולכן הנה רק שם הוי' נקרא שם העצם⁶⁶ ושם המיוחד⁶⁷, משא"כ שאר השמות, ועאכו"כ שם אדני"י. אמנם, החיבור דהוי' ואדני"י ביחד נעשה ע"י אמירת אמן, והיינו, שבאמירת הברכה ישנו שם הוי' (שהרי הברכה היא בשם ומלכות), אבל אין זה בוודאות שהענין דמלך העולם הוא באופן שהברכה וההשפעה תומשך גם בעולם, מלשון העלם והסתר⁶⁸, ובפרט בעולם שיש בו מקטרגים על שם הוי' (גילוי אלקות), כדאיתא בחדא"ג מהרש"א⁶⁹. אך ע"י אמירת אמן, הוי' ואדני"י ביחד, נמשכת השפעת הברכה גם בעולם, ועד לאופן דמרכיב שלום בעולם (כהמשך דברי הגמרא לאח"ז). וזהו גם מה שמבאר אדמו"ר מהר"ש בארוכה בהמשך חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום⁷⁰, שהענין דהעונה אמן הוא כמו הענין דמטבע ארוך (ברכה ארוכה), פותח בברוך וחותם בברוך⁷¹, שע"ז נעשה גם הבירור בקליפת נוגה כו', והיינו, שנוסף על ההתכללות דהוי' ואדני"י, שהם שמות הקדושים, מודגשת גם הפעולה

59) ראה אוה"ת בראשית כרך ג תקנב, א. תקסו, א. עקב ע' תקיח ואילך. המשך חייב אדם לברך פ"ה. פל"ד (סה"מ תרל"ח ע' צח. ע' קפד).

60) פרי עין חיים שער כוונת אמן פ"א-ד. מאו"א א, צד.

61) ראה זח"ב קצח, א. תקו"ז תי"ט (מ), א. תכ"ו (עא, ב).

62) זח"ג רנו, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעה"ה"א פ"ז (פב, א).

63) זהר ופרדס שם. תניא שעה"ה"א רפ"ד.

64) ראה ב"ר פ"ז, ד. תניא שעה"ה"א רפ"ז.

65) בחיי וישב לח, ל. שם ר"פ בלק. כד הקמח ר"ה (ב) ד"ה ועוד (בהוצאת שאוועל — ע' שעט). תניא שעה"ה"א שם.

66) כסף משנה הל' ע"ז פ"ב ה"ז. פרדס שער יט (שער שם בן ד'). מו"נ ח"א פס"א ואילך. עיקרים מאמר ב' פכ"ח.

67) סוטה לח, א. סנהדרין ס, א. וראה פרדס שם.

68) ראה לקו"ת שלח לו, ד. חוקת סה, א. שם, ד. ביאור"ז להצ"צ ח"א ע' שנה. ועוד.

69) נזיר שם.

70) פ"ח. פל"ב. פל"ד (סה"מ תרל"ח ע' קל ואילך. ע' קעד ואילך. ע' קפא ואילך).

71) ראה ברכות מו, א.

נעשה עדיין קיום המצוה, כי אם ע"י עשיית המצוה בפועל, כל מצוה בענינה, בעשי' שלה, דהיינו, במצוות מעשיות ה"ז ע"י העשי' כפשוטה, ובמצוות שבדיבור ע"י הדיבור, ובמצוות שבמחשבה, כמו אהבת הוי' ויראת הוי', ע"י האהבה והיראה בפועל, לאחר ה'התבוננות' שהיא רק הקדמה והכנה ל"עשיית" המצוה דאהבת ה' ויראת ה' [כמ"ש בתחילת הרמב"ם⁵², הא"ל הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבו וליראה אותו כו', והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וכו', כפי שמבאר לאח"ז בארוכה], בדוגמת ההכנה לקיום מצות ציצית. ולאידך גיסא, אם היתה עשיית המצוה בפועל, הנה גם אם (מאיזה סיבה שתהי') ה' חסר אצלו בכוונת המצוה, ועשאה כמצות אנשים מלומדה⁵³, יצא י"ח קיום המצוה. ומכל זה רואים גודל ענין המעשה.

(ו) **ויובן** ע"פ ביאור אדמו"ר האמצעי בשערי אורה⁵⁴ בענין כל הגבוה יותר נופל ונמשך למטה מטה יותר, שמביא על זה ג' משלים, ומובן שכל משל מוסיף ביאור בענין זה⁵⁵. משל הא' הוא מאבוקה, שכדי שתאיר במקום רחוק ביותר, צריכה להיות במקומה אבוקה גדולה ביותר. ואע"פ שבמקום רחוק ואפל ביותר, רחוק בכמות ורחוק באיכות, מגיע רק אור קטן וחלוש, מ"מ, הא גופא שהאור מגיע במקום רחוק כזה, מוכיח שנמשך ממקום גבוה ביותר, מאבוקה גדולה ביותר. ומשל הב', מחבית מים, שכאשר החבית מלאה לגמרי, יותר ממה שיכולה להכיל, אזי עולים המים על גדותי' ונשפכים לחוץ, הנה אע"פ שמה שנשפך לחוץ הוא רק טיפין טיפין, מ"מ, הא גופא מורה שמילוי החבית הוא בשלימות כדבעי, שלימות גדולה. ומשל הג', מענין ההולדה, ששייך רק כשנעשה גדול (שהרי קטן אינו מוליד⁵⁶, וצ"ל עכ"פ בן ט' שנים⁵⁷, שזוהי הגדלות בענין זה), הנה אף שענין ההולדה הוא מטיפה גשמית, מ"מ, הא גופא מוכיח שהמוחין שלו הם בשלימות, החל משלימות המוחין כפי שהיא אצל בן ט' שנים, ויתירה מזה, כשנעשה גדול, ועד לבן שמונה עשרה לחופה⁵⁸.

(56) ראה סנהדרין סח, ב ואילך.
(57) ראה נדה לב, ב. רמב"ם הל' אישות פ"א ה"ג. תו"א מקץ מג, א. שער היחוד לאדמו"ר האמצעי פל"ד (קלג, א).
(58) אבות פ"ה מכ"ב.

(52) הל' יסוה"ת פ"ב ה"א-ב.
(53) ע"פ ישעי' כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג, ב). ובכ"מ.
(54) נח, א ואילך. סה, א ואילך.
(55) ראה ד"ה באתי לגני תשי"ט ס"ד (תו"מ — סה"מ באתי לגני ע' שטו ואילך).

בס"ד. מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט (מאמר ב), ה'תשח"י

(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה², ואיתא במדרש³ לגן אין כתיב כאן אלא לגני, לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכניה בתחתונים היתה, כפי שהי' בבריאת העולמות, ואח"כ הנה ע"י חטא עץ הדעת נסתלקה השכינה מן הארץ לרקיע הא', וע"י החטאים שלאחריו נסתלקה השכינה מרקיע לרקיע עד לרקיע השביעי, ואח"כ הנה הצדיקים ע"י עבודתם המשיכו את השכינה מרקיע הז' לרקיע הו', ואח"כ למטה יותר, עד למשה רבינו, שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁴, שהמשיך את השכינה מרקיע הא' לארץ. וזהו מ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שיהי' עיקר שכניה בתחתונים, כמו שהי' כאשר באתי לגני, לגנוני. וענין זה נעשה ע"י עבודת הצדיקים, שהם משכינים וממשיכים⁵ בחי' שוכן⁶ עד מרום וקדוש⁸ שיהי' בגילוי למטה, והוא ע"י עבודתם באתכפיא סט"א, שע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, וכהדיוק בכולהו עלמין, היינו היקרא דקוב"ה שהוא בכולהו עלמין בשוה, שאין זה אור הממלא כל עלמין, שבוה אין עולם דומה לחבירו, כי אם אור הסובב כל עלמין, שלגבי' הרי כולהו עלמין הם בשוה. וגילוי זה נמשך ע"י ועשו לי מקדש ושכנתי גו'. וממשיך בהמאמר¹⁰, שזהו שאחת העבודות (היינו העבודה המיוחדת, שהרי פירוש אחת הוא מלשון מיוחד¹¹) שהי' במקדש הוא ענין עבודת הקרבנות, כי, רזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס¹², וענין

(1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק השמיני* מהמשך באתי לגני ה'ש"ת.
(2) שה"ש ה, א.
(3) שהש"ר עה"פ.
(4) ויק"ר פכ"ט, יא.
(5) תרומה כה, ח.
(6) ראה מ"כ ומהרז"ו לבמדב"ר פ"ג, ב. מהרז"ו לב"ר פ"ט, ב.
(7) ע"פ נוסח התפלה — שחרית דשבת ויו"ט. ובשהש"ר שם: שוכן עד וקדוש שמו (* הפרק השייך לשנה זו — ראה תו"מ — סה"מ באתי לגני ח"א ע' vi. וש"נ.
(8) ראה ד"ה באתי לגני תשי"א ס"ד (תו"מ — סה"מ באתי לגני ע' ט). וש"נ.
(9) בתניא פכ"ז (לד, א) ובלקו"ת ר"פ פקודי מציין לזהר ח"ב קכת, ב (ובלקו"ת שם מציין גם לזהר שם סז, ב. וראה גם שם קפד, א). וראה גם תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג.
(10) פרק ב.
(11) ראה תורה עד אחת — מנחות יח, א. וראה ד"ה באתי לגני תשל"ב ס"ד הערה 22 (תו"מ שם ע' נג). ועוד.
(12) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.

קרבנות הוא קירוב הכחות כו'¹³ (שהו"ע העלאה), ועי"ז נעשה אח"כ ריח ניחוח¹⁴, נח"ר לפני כו'¹⁵, שהו"ע ההמשכה למטה, עד שנעשה ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל¹⁶, וכפי שמבאר בהמאמר, שכשם שהיתה עבודת הקרבנות בשעה שביהמ"ק הי' קיים בגשמיות, כמו"כ ישנו גם הענין דאדם כי יקריב מכם קרבן להו"י¹⁷, שפועל בעצמו (ער טוט דורך מיט זיך) כללות הענין דעבודת הקרבנות. וממשיך לבאר¹⁸, שלכן הי' המשכן מעצי שטים דוקא, דשטים הוא מלשון סטי' מן הדרך, וכמ"ש¹⁹ כי תשטה אשתו, דבכללות קאי על הנשמה הישראלית כאשר היא סוטה מדרך הישר, דרך המלך, מלכו של עולם, והו"ע השטות דלעו"ז. ועל זה צריכה להיות העבודה דאתכפיא סט"א המביאה לאתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא, שמשטות דלעו"ז עושים שטות דקדושה, וכמו אהני לי' שטותי' לסבא²⁰, שע"ז הוא נעשה בן עולם הבא, שזהו הענין שמעצי שטים בונים את המשכן שבו שורה עיקר שכינה²¹.

(ב) **וממשיך** לבאר²² מה שעצי המשכן נקראים בשם קרשים, שבתכתב קרש יש ג' אותיות, קו"ף רי"ש ושי"ן, וענינם הוא [שהרי ידוע שאותיות התורה הם מלשון אתא בוקר²³, שהם ממשיכים גילוי אור, ומזה מובן שהאותיות עצמם מורים על תוכן הדבר שנקרא בשם זה], כדאיתא בזהר²⁴ שאותיות ק' ר' הם אתון דאתחזיאו על סטרא בישא (אותיות דלעו"ז), ובגין לאתקיימא נטלי אות ש' בגווייהו, שע"ז יהי' להם חיות מהקדושה, כי לולי זאת הרי שיקרא לא קאי²⁵. וענין העבודה הוא להפוך את האותיות דלעו"ז להיות קרש דקדושה. ומבאר הטעם שהאותיות ק' ר' הם אותיות דלעו"ז, דהנה, ק' ר' הן לנגד ד' וה', שהרי אות ר' מתדמה לאות ד' ואות ק' מתדמה לאות ה'. ואף שהאותיות ד' ור' דומים (ועד שכמעט שוים) זל"ז, הן בדמותן והן בפירושן, שהן

אות ה', ויש להוסיף בזה, שבין הד' והה' יש אות ק', והיינו, שהד' והה' מקיפים את האות ק', ופועלים להיות אתהפכא חשוכא לנהורא.

(ה) **וזהו** גם משנ"ת בארוכה בתורת הבעש"ט שהובאה בכתר שם טוב⁴³ על הפסוק⁴⁴ גבורי כח עושי דברו, פי', שצריך האדם להיות במדריגה זו שהדיבור יהי' לו עשי', ר"ל כשהוא בא אל הדיבור צריך לו לילך דרך ז' מדריגות, כי תחילה צ"ל בכינה וכו' (ומונה את כל פרטי המדות) ואח"כ בא דרך הפה, והוא מלכות⁴⁵, והוא מדריגה התחתונה [וכמו למעלה, שכדי שתהי' מציאות הדיבור, בדבר הוי' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם⁴⁶, שבזה נכלל כל סדר ההשתלשלות, צ"ל ההמשכה מכל הספירות, ספירת הבינה וששה הספירות שלאח"ז], וצריך אדם להיות במדריגה זו שיהי' דיבור נחשב לו למעשה.

ועד"ז ובתוספת ביאור באור תורה להרב המגיד⁴⁷ על הפסוק⁴⁸ ושמרתם את חוקתי גו' אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, כי הכלל הוא בכל המצות מעשיות, ד"מ ציצית, כשהם חוטיין, אין בהם חיות, ר"ל הקדושה העליונה, רק ענין המצוה, שכשהוא עושה, הוא מקשר כל המדריגות עד העשי', דהיינו המחשבה והדיבור והעובדא מתקשרים זה עם זה כו', וזהו אשר יעשה אותם (בעשי', אזי) וחי בהם, ר"ל (המשכת) החיות העליונות בהם. והיינו, שיש מציאות המצוה (ועאכו"כ מציאות העולם), כמו חוטי הציצית, כפי שהם מצד עצמם, ויש גם ענין רצון (רעותא) ומחשבת האדם, שהו"ע כוונת המצוה, וכן ענין הדיבור, ברכת המצוה, אבל כדי שיהי' ענין החיות, וחי בהם, שהו"ע ההמשכה מז"א למלכות⁴⁹, הרי זה דוקא ע"י עשיית האדם (אשר יעשה אותם האדם), שאז נעשים חוטי הציצית בשלימותם, ומקיימים תפקידם, ואז גם המחשבה והכוונה דמצות ציצית וברכת מצות ציצית הם בשלימות.

וזהו גם מה שמבאר אדמו"ר הזקן בארוכה בתניא⁵⁰ פסק ההלכה הערוכה בתלמוד ופוסקים דהרהור לאו כדבור דמי⁵¹, ואם קרא ק"ש במחשבתו ובלבו לבד בכל כח כוונתו לא יצא ידי חובתו כו', וכן במצוות מעשיות כו'. והיינו, שגם אם כיון את כל הכוונות שבעולם, לא

(13) ראה סה"מ תש"ט ע' 29. וש"נ.
 (14) ויקרא א, ט. פינחס כח, ח.
 (15) תו"כ ופרש"י ויקרא שם. ספרי ופרש"י פינחס שם.
 (16) הובא בשם רז"ל בלקו"ת ר"פ נשא כ, סע"ב. ובכ"מ. וראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 173 הערה 45.
 (17) ויקרא א, ב.
 (18) פרק ג.
 (19) נשא ה, יב.
 (20) כתובות יז, א.
 (21) ראה בהמשך פ"ה.
 (22) פרק ו.
 (23) ישעי' כא, יב. וראה תו"א מב, ב.
 (24) בהקדמה (ב), ב.
 (25) שבת קד, א.

(43) סימן רלד.
 (44) תהלים קג, כ.
 (45) ראה תקו"ז בהקדמה (ז, א).
 (46) תהלים לג, ו.
 (47) סימן קי. וראה אוה"ת אחרי ע' ק.
 (48) אחרי יח, ה.
 (49) ראה אוה"ת שם.
 (50) פל"ח.
 (51) ברכות כ, ב. שבת קנ, א. וראה טור
 או"ח סס"ב.

שמו ית' (כמבואר בתניא³⁵), רוצה הוא לעשות כל המצוות כו' (כפס"ד הרמב"ם³⁶), ולכן אינו בבחי' ר', אלא בבחי' ד'. ובפרטיות יותר, הנה היו"ד שמאחורי הד' קאי על בחי' חכמה, וכן על בחי' היסוד שעל ידו הוא היחוד דחו"ג ומלכות (כמשנ"ת בפרק שלפני³⁷), והיינו, לפי שיסוד כולל את כל המדות שלמעלה ממנו, ועל ידו נמשך גם לבחי' המלכות, שנקראת כנסת ישראל, ע"ש שכונסת את כל הספירות כולם³⁸. אמנם, גם כאשר ישנו הד' (ע"י נקודת היו"ד שמאחוריו), שהו"ע המחשבה והדיבור דקדושה, אין זה עדיין תכלית השלימות, אלא צריך לעשות מד' ה' (ע"י הוספת קו השמאלי), שיומשך גם בענין המעשה. וכמבואר בהדרושים בענין הדר, שלא מספיק האות ד' שנעשית מהאות ר' (דר), אלא צריך לעשות מד' ה', ועי"ז נעשה הדר, שמורה על תכלית השלימות. וכל זה הוא באות ה' (שנעשה מד', שיש לו יו"ד מאחוריו), שהרגל השמאלי דאות ה', שרומז על ענין המעשה, הוא באותה שורה ובאותם ממדים כמו ב' הקוין דמחשבה ודיבור. משא"כ באות ק', הנה כיון שנעשית מר', שאין בו יו"ד אפילו לא מאחוריו, היינו, שהמחשבה והדיבור (ב' הקוין דאות ר') אינם כדבעי, אזי ההמשכה לענין המעשה היא בצורה של אות ק' (כמבואר בשער היחוד והאמונה³⁹ שכל אות היא בתמונה מיוחדת פרטית המורה על ציור ההמשכה כו'), שהרגל השמאלי אינו מסתיים כדרך כל האותיות, אלא נמשך למטה מן השורה, שמורה על ההמשכה דלעו"ז, למטה מהקדושה⁴⁰, וענינו באדם הוא המעשה דלעו"ז, המעשה אשר לא יעשה⁴⁰.

(ד) **וע"פ** כהנ"ל מוכן גודל ענין המעשה, ובלשון המשנה⁴¹ המעשה הוא העיקר, שזוהי הנקודה שמבוארת בארוכה בסעיף זה, שלכן, כל זמן שיש רק ענין המחשבה והדיבור (ר'), אבל עדיין לא נעשה אות ק', שרגל השמאלי נמשך למטה כו', הנה עדיין אינו "יורד למטה מטה". ועד"ז בקדושה, שלא מספיק ענין המחשבה והדיבור כדבעי, שהו"ע אות ד', שיש בו יו"ד מאחוריו, אלא תכלית השלימות היא לעשות מד' ה'. וכמובא במאמר "דאיתא בכתבי האריז"ל⁴² דצדקה הוא צדק ה', שמאות ד' נעשה

מלשון דלות ועניות, מ"מ, הרי הם הפכיים זמ"ז. וכפי שמצינו בנוגע לד' ור', שאם יחליף ר' במקום ד' או ד' במקום ר' הרי זה מחריב עולמות ח"ו²⁶, וכמו בפסוק²⁷ שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד, שצריך להדגיש את הד', ואם מחליפו ח"ו באות ר' הרי זה מחריב עולמות, וכן לא תשתחוה לא-ל אחר²⁸, שצריך להדגיש את הר', ואם מחליפו ח"ו בד' הרי זה מחריב עולמות. וממשיך לבאר החילוק ביניהם בתמונתם (כמבואר בשער היחוד והאמונה²⁹ שכל אות היא בתמונה מיוחדת פרטית המורה על ציור ההמשכה והתגלות האור כו' באות זו), שאות ד' יש לו יו"ד מאחוריו, וענין אות יו"ד שהיא בציור של נקודה שאין לה התפשטות, מורה על ענין הביטול. והרי כללות החילוק בין קדושה ללעו"ז, שקדושה הוא דבר הבטל, ולעו"ז הו"ע של ישות וגבהות ומציאות נפרד, כמבואר בתניא³⁰. ולכן, מצד הביטול דאות ד' שיש לו יו"ד מאחוריו, הנה עם היותו עדיין בבחי' דלות, הרי הוא בבחי' הקדושה. משא"כ ללא הביטול דיו"ד מאחוריו, אזי נעשה אות ר', שהיא מאתון דלעו"ז. ועתה³¹ בא לבאר ענין האות ק' שנעשה מר', שבסט"א נעשה מר' ק', כדלקמן.

(ג) **ולהבין** זה מקדים לבאר: והנה בקדושה נעשה מאות ד' ה', דה' הרי יש בו ג"כ יו"ד מלפניו, והוא רגל השמאלי דאות ה', אלא שהוא מלפניו, ובד' הוא מאחוריו, והיינו שמורה על אופן היחוד, דאות ד' מקבל מאות ג' שקדם אליו, והוא יחוד אחור באחור, ובאות ה' היו"ד מלפניו, שהיחוד הוא בבחינת פנים בפנים. וזה נעשה ע"י הצדקה, וכדאיתא בכתבי האריז"ל³² דצדקה הוא צדק ה'³³, שמאות ד' נעשה ה', וכמארז"ל²⁵ ג' ד' גמול דלים, שהד' מקבל מהג', ועי"ז נעשה אות ה'.

וביאור הענין, כפי שמבאר אדמו"ר הזקן³⁴ בענין צורת אות גימ"ל (כנ"ל שצורת האותיות מורה על אופן המשכת האור), שהוא

(א) תו"א נט, א. וראה ביאורי הזהר בלק לאדמו"ר האמצעי לזח"ג רד, א (קו, ריש ע"ד). אוה"ת דרושי חנוכה ס"ע שלד.

(35) פי"ח-יט.
 (36) הל' גירושין ספ"ב.
 (37) פרק ז.
 (38) ראה פרדס שער כג (שער ערכי
 (39) פי"א. פי"ב בהגהה.
 (40) ראה אוה"ת תרומה ע' איתקיד ואילך.
 (41) סה"מ תרצ"א ע' קצ.
 (42) טעמי מצות פ' ראה. שער המצות וס'
 הלכותים שם. ובכ"מ. וראה מאו"א מע' צדק.
 (43) ראה תורה פד, ב. לקו"ת
 (44) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (45) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (46) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (47) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (48) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (49) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (50) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (51) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (52) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (53) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (54) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (55) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (56) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (57) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (58) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (59) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (60) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (61) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (62) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (63) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (64) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (65) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (66) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (67) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (68) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (69) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (70) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (71) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (72) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (73) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (74) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (75) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (76) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (77) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (78) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (79) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (80) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (81) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (82) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (83) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (84) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (85) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (86) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (87) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (88) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (89) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (90) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (91) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (92) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (93) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (94) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (95) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (96) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (97) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (98) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (99) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת
 (100) תו"א תצוה פד, ב. לקו"ת

(26) ויק"ר פי"ט, ב.
 (27) ואתחנן ו, ד.
 (28) תשא לד, יד.
 (29) פי"ב.
 (30) פכ"ב. פל"ה. ועוד.
 (31) בפרק השייך לשנה זו — פרק ח.
 (32) ראה בהמצויין לקמן בהערה ב. תו"מ
 (33) שם ע' רסה הערה ד"ה בכתבי האריז"ל.
 (34) זח"ג עב, א. ועוד.
 (35) פכ"ב. פל"ה. ועוד.

קו א' שהוא וא"ו עם נקודה שהוא י' תחתיו, וזה מורה על בחי' היסוד, ולכך נק' גימ"ל, שהוא גומל דלים, פי' שגומל חסד ושפע למלכות הנק' דל. וענין הוי"ו יו"ד, הרי זה דוגמת אות וי"ו, אלא שתמונת אות וי"ו הוא יו"ד וי"ו, להורות על פנימית הטפה דהיא יו"ד בראשית השפע כו' ונמשכה בשפע הוי"ו אח"כ כידוע, משא"כ גימ"ל הוא בהיפוך, הוי"ו למעלה והיו"ד למטה, להורות על סיום השפע במלכות, אחרי המשך האור והשפע מן המשפיע כו' (עכ"ל). והענין בזה, דאות וי"ו יש בראשו יו"ד, וממנו נמשך קו דק. ומורה בכללות על ההמשכה מלמעלה למטה, כי, כדי שיומשך מעליון לתחתון, מהרב אל התלמיד, צריך העליון לצמצם את עצמו להיות בערך התחתון, שלכן נשאר רק היו"ד שבראשו, שזהו תחלת ההמשכה. ולאחרי שהשפעה מדודה כבר, הנה ככל שיוורדת מלמעלה למטה הרי זה באופן שמתצמצם ומתקצר, שזהו ציור אות וא"ו, שלאחרי היו"ד שבראשו נמשך קו שהולך ודק. ולאחרי כן, הנה בכדי שיומשך להמקבל שאינו בערך, ויהי' לפי ערך כלי המקבל, צריך להיות ענין של צמצום, היינו, שהמקבל³⁴ עומד בתנועה של צמצום וביטול המציאות, וביטול זה הוא הכלי לקבל את השפע מן המשפיע. וזהו היו"ד בסוף הוא"ו (שבתמונת אות גימ"ל), שמורה על סיום ההמשכה, כשצריך לבוא (איבערגיין) להמקבל שלית לי' מגרמי' כלום, שזהו"ע הד"ס³⁵. וזהו גם ענין גמול דלים כפשוטו, שהעשיר שיש לו, משפיע לעני ודל דלית לי' מגרמי' כלום, ואופן ההשפעה נרמז באות גימ"ל שממנה נמשך לאות דלי"ת.

וע"י מעשה הצדקה נעשה מד' ה'. והענין בזה, כמבואר בכתבי האריז"ל על הפסוק³⁶ יש מפזר ונוסף עוד, שדרשוהו רז"לי על ענין הצדקה (אם ראית אדם מפזר מעותיו לצדקה הוי יודע שהוא מוסיף), כי היסוד דאימא שבתוך ז"א, או היסוד עצמו דז"א, הוא הנקרא גבאי צדקה, הגובה כל האורות, ואח"כ הוא הנותן ומחלקו לעניים שהם מבחי' המלכות. והנה הצדקה שנותן לה הם החסדים היורדים ביסוד ז"א כו'. וכפי הסברא הי' נראה שעיי"ז נתמעטו אורות החסדים מן ז"א, ולכן

דיבור ומעשה (כמבואר בארוכה בלקו"ת בדרושי פרשת בלק³⁶), ולכן קנה השמאלי הוא נפסק מהשני קוין, להורות שהמעשה הוא נפסק מדיבור ומחשבה, והיינו, ששני הקוין שמלמעלה ומימין הם מחוברים זב"ז, בדוגמת דיבור ומחשבה שהם מחוברים זמ"ז, והיינו, שהדיבור רק יוצא לחוץ, אבל לא נעשה נפרד³⁷, משא"כ מעשה, שנרמז בקו שמצד השמאל שמורה על הצמצום, שהרי כדי שתהי' הירידה למעשה הרי זה ע"י שהאדם מצמצם את הכחות שלו שלא יהיו כפי שהם בריבוי במחשבה, ואפילו לא כפי שבאים בצמצום כדיבור, אלא בצמצום גדול יותר כו', ועד שהמעשה יכול להיות דבר נפרד, וכפי שרואים שע"י כח העשי' יכול האדם לזרוק את האבן מלמטה למעלה, וכמבואר בכ"מ³⁸ שזהו ע"י שכח המעשה שלו נפרד ממנו, ומתלבש בהאבן להגביהו היפך טבעו, שיעלה מלמטה למעלה. ועפ"ז מובן החילוק שבין אות ה' לאות ק', ש"אות ה' שבקדושה הוא כאשר ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה ממולאים מאור התורה, החכמה והמדות וכו'", "ואות ק' הם המחדו"מ דלעו"ז, ונעשה מאות ר', דאות ר' הוא מחו"ד דלעו"ז כו' הנה נעשה עיי"ז קנה הק' שהוא המעשה, והיינו שנופל במעשה לא טוב ר"ל, וזהו קנה הק' שיורד למטה, והוא שע"י מעשה לא טוב ה"ה יורד למטה מטה".

ג) והענין בזה, דהנה נתבאר בפרקים שלפנ"ז³⁹ שהחילוק שבין אות ד' (שממנה נעשה ה') לאות ר' (שממנה נעשה ק') מתבטא בנקודת היו"ד שמאחורי הד', שעל ידו נעשה מר' ד', והיינו, שתמורת אל אחר³⁰ נעשה הוי" אחד³¹. ועד"ז בישראל, שדומין לבוראן³², שיש אצלם נקודת היהדות, שאפילו בהיותה בבחי' אחוריים (יו"ד מאחוריו), ועד שלכאורה אין זה ניכר במחשבה דיבור ומעשה שלו, מ"מ, כיון שיש בו נפש השנית בישראל שהיא חלק אלקה ממעל ממש³³, הנה סוכ"ס ה"ה פועלת פעולתה, ובל ידח ממנו נדח³⁴, ועד שאפילו קודם שבא למעמד ומצב שדורש מס"נ, שאז הנה אפילו קל שבקלים מוסר נפשו על קידוש

(26) בתחילתו.

(27) המשך תערוב" ח"א ס"ע תקלג ואילך.

סה"מ פר"ת ס"ע קמא ואילך. וראה גם לקר"ש חל"ט ע' 109 ואילך.

(28) ראה סה"מ תרס"א ס"ע קסז ואילך.

עת"ר ס"ע לא ואילך. תרצ"ב ע' עב ואילך.

תרח"ץ ע' מא ואילך.

(29) פרק ו.

(30) תשא לד, יד. ויק"ר פי"ט, ב.

(31) ואתחנן ו, ד. ויק"ר שם.

(32) ראה ב"ר פס"ז, ח. במדב"ר פי"ה.

רות רבה פ"ד, ג.

(33) תניא רפ"ב.

(34) ע"פ שמואל"ב יד, יד. וראה תניא

ספ"ט. ה' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

(ב) שער המצוות וטעמי המצוות פ' ראה.

(ג) יל"ש משלי יא, כד (רמז התקמוז).

(34) בענין ב' צמצומים אלו — ראה גם (35) ראה גם שם ס"ה"ו (תו"מ שם ע' רלו ד"ה באתי לגני דאשתקד ס"ב וד' (תו"מ שם ואילך).

ע' רלב ואילך; ע' רלד ואילך). (36) משלי יא, כד.

הודיענו כי יש מפזר כו' ומחמת הפיזור הי' נוסף עוד ממה שהי' כו', שנגדל גופא דז"א. והנה הנותן צדקה גם הוא יהי' עד"ז, כי גם אם יראה בעיניו שהוא מפזר ממונו, אינו אלא מוסיף ממונו. ומוסיף לבאר עוד כוונה אחרת בענין הצדקה: דע כי אות צדי שבתית צדקה, מורה על היות זו"ן אחר באחור, וזהו ציור אות צ', יו"ד ונו"ן כפופה הפוכות פניהם זו מזו ועומדים אחור באחור. ואות ד', מורה על היות אז הנקבה דלה ועני'. ואות קוף, מורה על היות רגלה הארוך מתפשט ויורד בקליפות (כדלקמן ס"ח). ומסיים שכאשר זו"ן הם אחור באחור הרי זה זיווג גרוע, ולכן צריך לתקן שיהי' זיווג העיקרי והאמיתי שזהו"ע אות ה' של צדקה (ע"כ). וזהו גם מה שמבאר בהמאמר, שבאות ד' היו"ד הוא מאחוריו, שמורה על יחוד אחור באחור, ובאות ה' היו"ד הוא מלפניו, שהיחוד הוא בבחינת פנים בפנים. והיינו, שע"י נתינת הצדקה למטה למאן דלית לי' מגרמי' כלום, שהו"ע ההשפעה מגימ"ל לדל"ת, גמול דלים, אזי נעשה גם הענין דגמול דלים למעלה, ועי"ז נעשה מד' ה', שניתוסף הרגל השמאלי שהו"ע היו"ד מלפניו, שיהי' היחוד בבחינת פנים בפנים.

ד) וממשיך לבאר הענין בלשון החסידות, דהנה, ג' הקוין שבאות ה' מורים על סדר ההשתלשלות שנחלק לג' עולמות בי"ע, בראתו יצרתו אף עשיתו³⁷. וענינו באדם (שהרי מבשרי אחזה³⁸), שג' הקוין דאות ה' הם ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה³⁹, ולכן קנה השמאלי הוא נפסק מהשני קוין (קו העליון וקו הימני שמורים על המחשבה ודיבור), להורות שהמעשה הוא נפסק מדיבור ומחשבה, שזהו מ"ש אף עשיתו, אף הפסיק הענין. דהנה, אף שמחשבה דיבור ומעשה הם לבושים בלבד, מ"מ, בלבושים גופא יש חילוק בין מחשבה ודיבור, שאינם נעשים נפרדים לגמרי מן האדם, לענין המעשה שנעשה נפרד לגמרי מן האדם, שהרי בענין המעשה ישנו כח הפועל בנפעל, כח האומן שישנו בהכלי שנעשה על ידו, ועוד זאת, שענין המעשה ישנו גם במין החי שאין בו שכל כלל, משא"כ מחשבה ודיבור שהם מיוחדים למין האדם דוקא, שלכן נקרא בשם מדבר. ומבאר בהמאמר, שאות ה"א בקדושה הוא כאשר ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה הם ממולאים מאור הקדושה, שאז הנה מחשבתו דיבורו ומעשיו הם כדבעי, והיינו, שכל הענינים דתומ"צ שצריך לעסוק בהם לא יחסר בהם והם אצלו בשלימות,

(37) ישע"י מג, ז. בלק סז, א ואילך.
(38) ראה תו"א מג"א צה, ב ואילך. לקו"ת בלק סז, א ואילך.

של שטות דלעו"ז, שטות של העולם, כמארז"ל¹⁵ אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, לכן צריך להיות שטות דקדושה, אהני' לי' שטותי' לסבא¹⁶, וזהו ענין עצי שטים, שטים מלשון שטות, שטות דקדושה, שמבטל את השטות דלעו"ז. וכמו"כ בנוגע לשקר העולם, שעושים משקר — קרש (שהרי שקר וקרש הם אותם אותיות, אלא בצירוף אחר), והיינו, שמהפכים את השקר, אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא¹⁷, ועושים ממנו קרש(ים), ומהקרשים עושים את המשכן, ועי"ז — וישכנו¹⁸ לעד עלי' (בארץ), היינו, שבעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו (עד כדי כך, ששייך שם ענין השטות דלעו"ז), תהי' השראת השכינה באופן של משכן (וישכנו), ואח"כ באופן של מקדש (משכן איקרי מקדש¹⁹), ועד לבית המקדש הנצחי²⁰ (לעד), מקדש אדני' כוננו ידיך²¹.

ב) וממשיך לבאר בפרק ח בנוגע לפרטי האותיות שבתיתת שקר (שצריכים להפכו ולעשותו קרש למשכן), שעיקרה הם האותיות ר' ק', שרומז למ"ש²² והבור ריק (ר' ק') אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו²³. ומה שיש בה גם אות ש', הנה "זהו שא' בזהר²⁴ ונטלין אות שי"ן, שהוא מה שלוקחין הארה דהארה מהארת החיות דקדושה, וזהו הקיום שלהם", והיינו, שהלעו"ז אין לה קיום ומציאות בפני עצמה, ורק בגלל שיש בה איזה כוונה, שעל ידה יהי' הענין ד(אתכפיא ו)אתהפכא חשוכא, הנה כוונה זו נעשית החיות והמציאות של החושך. וזהו גם מה שהאותיות ר' ק' צריכים שתהי' אות ש' עמהם, אבל עיקר ענין הלעו"ז (שקר) הם האותיות ר' ק'.

ומבאר במאמר השייכות של האותיות ר' ק', דהנה, את זה לעומת זה עשה האלקים²⁵, ובנדו"ד, "הנה בקדושה נעשה מאות ד' ה', ובסט"א נעשה מר' ק'. דק' ה"ה דומה בתמונתו לאות ה', אלא שבאות ה' הרגלים הם בשוה, ובאות ק' הרגל השמאלי הוא יורד למטה". וממשיך לבאר, "דהנה הג' קוין דאות ה' הם ג' לבושי הנפש מחשבה

(21) פרשתנו (בשלח) טו, יז. ראה פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א — ד"ה אי נמי. תוס' שבועות טו, ב — ד"ה אין.
(22) וישב לז, כד.
(23) שבת כב, א. פרש"י עה"פ.
(24) ח"א ב, ב.
(25) קהלת ז, יד.

(15) סוטה ג, א.
(16) כתובות יז, א.
(17) ראה זח"א ד, א.
(18) תהלים לז, כט.
(19) עירובין ב, א.
(20) ראה זח"ג רכא, א.

וגם בשעה שעוסק בעניני העולם, ע"פ התורה כמבואר בשו"ע, הנה כל עשיותיו הם לשם שמים⁴⁰, והיינו, לא רק הענינים שהעבודה בהם היא באופן דבכל דרכיך דעהו⁴¹, שהעשי' עצמה היא מצוה, ע"ד אכילת שבת, אלא גם שאר הענינים שהם בבחינת הכשר לענין המצוה הבא לאחרי זה. וכמו שמביא בהמאמר הדוגמא מעסק מו"מ, ש"הכוונה בהריוח הוא שיוכל לקיים את המצוות לשמור ולעשות, וכמו במצות צדקה וגמ"ח (שזהו שע"י הריוח עצמו מקיים מצוות, הן מצד הצדקה, והן שאר המצוות, כידוע⁴² שאינם צריכים להיות בחנם, במגנא⁴³, אלא צריך לקנותם בדמים), וכן בכדי שיהיו מוחו ולבו פנויים לעסוק בתורה כו' ועבודה שבלב בתפלה" (שזהו ע"ד הכשר מצוה). ומוסיף עוד ענין, ש"כאשר עושה כן, הנה מלבד זה אשר מרויח זמני הלימוד ומחי' נפשו ממש ומאירה באור התורה והתפלה, הנה עוד זאת אשר עצם העסק מו"מ שלו (כאשר הוא לש"ש) הוא כדבעי, דבמילא ה"ה נזהר מאונאה וגזל מרמה ושקר, דהרי יודע אשר כל אלה שנא הוי', ואיך יעשה דבר אשר היפך אלקות. וגם מאיר אצלו בגילוי האמונה פשוטה הקבועה בכל לב איש ישראל דברכת הוי' היא תעשירי⁴⁴, והברכה תבוא רק כאשר יהי' העסק ראוי לברכת הוי' (משא"כ אילו הי' מושקע בעניני הפרנסה ומוטרד בהם, שנוסף על הענין הבלתי רצוי שבזה גופא, שמורה על המחשבה דכחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה⁴⁵, הרי זה גם גורע בהענינים ודרגות ומעלות שהגיע אליהם ע"י עסקו בעבודת התפלה וקיום התורה ומצוותיה).

ה) **והענין** בזה, כפי שמבאר אדמו"ר האמצעי בארוכה בהקדמתו לדרך חיים, שישנם כאלו שאינם מוצאים יראת חטא בעצמם לפי ערך יראת אלקים שבקרבם ע"י עבודתם בתפלה ותורה ומע"ט, שהסיבה לזה היא, מצד טרדת עומק לבם ודעתם בפרנסה ועסקי הזמן שמבלבלים ועוקרים מעט מעט השרשת יראת אלקים ויראת ה', וזהו סיבת הנפילה לרוב ההמון כו'. והיינו, שהעסק בפרנסה אינו באופן דיגיע כפיך⁴⁶, שהיגיעה היא בכפים בלבד, ואילו בעיקר המוחין עסוק הוא בהענין דאני לא נבראתי אלא לשמש את קוניי⁴⁷, אלא באופן שגם

בס"ד. יו"ד שבט, ה'תשל"ח

(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה², וידוע המאמר של בעל ההילולא (שהוציא ל אור ליום ההילולא שלו)³, שמביא מאמר השהש"ר⁴, לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה⁵, ואח"כ הנה ע"י שבעה ענינים בלתי רצויים (שנימנו שם) נתעלה ונסתלקה השכינה מארץ לרקיעים, עד לרקיע השביעי, ואח"כ עמדו צדיקים (החל מאברהם, אחד הי' אברהם⁶) וע"י מעשיהם הטובים הורידו את השכינה למטה, אברהם הוריד את השכינה מרקיע השביעי לששי, וכן הצדיקים שלאחריו, ועד שמשו רבינו, שהי' השביעי, וכל השביעין חביבין, הוריד את השכינה מרקיע הא' לארץ, כמ"ש וירד הוי' על הר סיני, במתן תורה, ולאחרי כן, כדי שיהי' גם הענין דשכינה בתחתונים, בכל העולם כולו, נעשה הענין דושכנתי בתוכם⁹ ע"י עשיית המשכן, שמשם אורה יוצאה לכל העולם¹⁰.

והנה עיקר ענינו של המשכן הוא כמ"ש¹¹ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, היינו, שמעצי שטים עשו קרשים, ומהקרשים עשו את המשכן, ושם נעשה ושכנתי בתוכם. ומבאר בארוכה במאמר פרטי הדברים, שענין זה מרומז גם בהשם [כתורת הבעש"ט¹² ששמו אשר יקרא לו בלשון הקודש מורה על עצם הדבר, וכמבואר גם באור תורה להרב המגיד¹³ על הפסוק¹⁴ כל אשר יקרא לו האדם נפש חי' הוא שמו, ששמו הוא הנפש חי' שלון, הן בשם קרש, והן בשם (עצי) שטים שמהם נעשה הקרש. והענין בזה, דכיון ששבעה הענינים הבלתי רצויים היו ענין

(40) ראה אבות פ"ב מ"ב.
 (41) משלי ג, ו.
 (42) ראה טעמי המצות שבהערה 32.
 (43) ראה זח"ב קכח, א.
 (44) משלי י, כב.
 (45) עקב ח, יז.
 (46) תהלים קכח, ב. וראה לקו"ת שלח מב, ד. חוקת טו, ג. ובכ"מ.
 (47) משנה וברייתא קידושין בסופה ע"פ הגירסא בש"ס כת"י (אוסף כתבי היד של תלמוד הבבלי — ירושלים תשכ"ד). וכ"ה במלאכת שלמה למשניות קידושין שם. ועוד.)

(1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק השמיני* מד"ה באתי לגני הישי"ת.
 (2) שה"ש ה, א.
 (3) ד"ה באתי לגני הישי"ת.
 (4) עה"פ (שהש"ר פ"ה, א).
 (5) ראה גם ב"ר פי"ט, ז. במדב"ר פי"ג, ב.
 (*) הפרק השייך לשנזו — ראה תוי"מ — סה"מ באתי לגני ע"י vi. וש"נ.
 (6) יחזקאל לג, כד.
 (7) ויקרא רבה פכ"ט, יא.
 (8) יתרו יט, כ.
 (9) תרומה כה, ח.
 (10) ראה ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה.
 (11) תרומה כו, טו.
 (12) תניא שעהיהו"א פ"א.
 (13) סימן יד.
 (14) בראשית ב, יט.

ראשו נעשה שקוע בזה, ועד שנעשה מושקע בכל מציאותו (ער פאָרלירט זיך) בדאגות וטרדות הפרנסה, באופן שהדאגה פן יחסר לחמו⁴⁸ מכלה (עס צורייבט) את כל מציאותו, שאז, הנה לא זו בלבד שבשעת מעשה אינו כדבעי, אלא עוד זאת, שזה מחסר וגורע מהענינים שהגיע אליהם ע"י עבודתו בתפלה ותורה ומצוותי, הבנה והשגה כו', ועד שנחסר גם בהענין דיראת אלקים ואפילו ביראת חטא בהנוגע לפועל. וממשיך לבאר ענין כללי בשרש הפרנסה, דהנה כתיב⁴⁹ בשמאלה עושר וכבוד, ולכאורה אינו מובן למה חילקם לשתיים. אך הענין הוא, שיש ב' אופנים בפרנסה, אופן הא', כמארז"ל⁵⁰ מה יעשה אדם ויתעשר ירבה בסחורה [וכיון שעצה זו נאמרה בתורה, הרי מובן שגם בקדושה יכול להיות סדר כזה], והיינו, שמרבה בקניית ריבוי סחורה הרבה יותר מכפי מעותיו, שלא לפי ערך הכח והיכולת והמדידה והגבלה שלו, עד שלוה גם ממונם של אחרים. וכל זה הוא לפי שמצד איזה טעם שיהי' נמשכת לו הפרנסה ע"פ דרכי הטבע דוקא, ולכן, כדי שיהי' הוספה וריבוי בפרנסה, צריכה להיות הוספה וריבוי בכלים, וכיון שהקרן והכלים שלו אינם מספיקים, זקוק הוא גם לכלים של אחרים שמלוה מהם ממון כו'. אמנם, סדר זה הוא רק בבחי' הגבול דקדושה. אך ישנו גם אופן הב' בפרנסה, והוא הנקרא (לא רק עושר סתם, אלא) עושר וכבוד, שאפילו במיעוט סחורה הנה ברכת הוי' היא תעשיר, שנותנים לו הצלחה מופלגה שלא לפי ערך הכלים, כיון שזוהי הצלחה למעלה מדרך הטבע. ועל זה אמרו רז"ל⁵¹ כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו כו' ועול דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה נותנים עליו כו' ועול דרך ארץ. והיינו, שכאשר פורק ממנו עול תורה, שכח ההעמקה הבנה והשגה והסברה שהי' צריך להיות שייך לעניני תורה בלבד, הרי הוא מושקע אצלו בעניני פרנסה עד לדיוטא היותר תחתונה, אזי נותנים עליו עול דרך ארץ, היינו, שפרנסתו היא באופן שצריך להרבות בסחורה וכו', ועד שזהו אפילו באופן של עול, היינו, שבשביל הפרנסה עושה ענינים כאלו שאין להם מקום בשכל, כי אם בדרך עול, אלא שזהו עול שהוא בצד ההפכי, עול דלעו"ז, ולא עול דקדושה. והעצה לזה היא שיקבל עליו עול תורה ועול מצוות, והיינו, שאע"פ שבמעמדו ומצבו עתה, הנה מצד המצור ומצוק שמצד החומריות שלו, או אפילו מצד הגשמיות שלו, אינו שייך להבנה והשגה ועאכו"כ שאינו שייך להעמקה, מ"מ, הרי הוא מוסר ונותן עצמו (ער וואַרפט זיך

ב"ה. נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א
לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל
לקראת יו"ד שבט, ה'תשל"ח

הילולא והתוועדויות פעילות והמשכם ופירותיהם בכל הימים
שלאחריהם ועד שיקויים היעוד ויהי בשלם סוכו, כי על המצירים לעמך
תפול עליהם אימתה ופחד ועמך תטעמו בהר נחלתך בגאולה האמיתית
והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בברכה

מנחם שניאורסאהן

והמשכם: הפעולה עצמה נמשכת, (ונוסף ע"ז) פירותיהם — ומעלה בכאו"א. וכמובן גם מרד"ה באתי לגני (דההילולא).

ויהי בשלם סוכו: תהלים עו, ג.
תפול .. נחלתך: בשלח (טו, טז"ז), שיעור היומי בחומש.

(50) נדה ע, ב.
(51) אבות פ"ג מ"ה.

(48) ע"פ ישע"י נא, יד.
(49) משלי ג, טז.

ואופן הב' הוא לאחרי שישנם כבר ג' הענינים דמחשבה דיבור ומעשה, וכמו בהציור דאות ה', שהיא אות אחת שיש בה ג' הענינים דמחשבה דיבור ומעשה, הנה אז המחשבה והדיבור הם ביחד, שהרי ענין הדיבור הוא שמדבר מה שחושב עתה, או עכ"פ מה שחשב לפניו, משא"כ כח המעשה, הרי אפשר לעשות מעשה בלי כוונה כלל, ובענין שלא עסק בו מעולם, אלא שאז יהי' המעשה בלי סדר, ע"ד כח המעשה במין החי, שאף שאין להם מחשבה ודיבור, יש להם ענין המעשה.

(ו) **ומוסיף** בהמאמר בביאור ענין אות ה"א בקדושה, שג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה ממולאים מאור הקדושה, שאז הנה כל עשיותיו הם לשם שמים, ובדרך ממילא הרי עצם הפועל הוא כדבעי: "וכמו גבאי צדקה והדומה", שמצד מעלתו (שהוא ע"ד גבאי צדקה למעלה, שהו"ע יסוד ז"א, כנ"ל ס"ג) יכול להיות אצלו הרגש של מציאות, מ"מ, "הרי דבריו הם בנחת ובקירוב הדעת, ואף שלפעמים הוא בחוזק גדול [ועד שלפעמים צריך להיות ענין של כפי', כמו מעשין על הצדקה]⁵² לעמוד על איזה דבר בתוקף גדול, שיהי' נעשה הדבר ההוא בהידור והדומה, ובכ"ז הנה מדבר בנחת ודברי טעם, ומתרחק מהגאווה עד קצה האחרון". וכמבואר בתורת הבעש"ט⁵³ על הפסוק⁵⁴ כל שאור וכל דבש לא תקטירו גו' קרבן ראשית תקריבו גו' (דלכאורה יש בזה סתירה, דכיון דשאור ודבש אינם רצויים, למה מביאים מהם קרבן ראשית), אמר הכתוב לא תקטירו ממנו אשה לה' לעבוד ע"י גבהות, רק קרבן ראשית, ראשית ההתקרבות להש"י מותר להיות בגבהות [וע"ד המבואר⁵⁵ במארו"ל⁵⁶ ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה שבשמינית, שענין זה הוא בתחלת העבודה, כי, אם לא יהי' בכחי' הגבהה כלל, לא יערב לבו לגשת אל העבודה באמרו מי אנכי ומה עבודתי⁵⁷. ועד"ז בנוגע לדבש שהו"ע התענוג, כמארו"ל⁵⁸ לעולם ילמוד אדם שלא לשמה, היינו, שלומד מצד התענוג שבשכל התורה], אבל אח"כ אל המזבח העליון לא יעלו לריח ניחוח לה', שאין נחת רוח לפניו ית' בגבהות ח"ו, כי תועבת ה' כל גבה לב⁵⁹, אפילו בכל שהוא (לא מינה ולא מקצתה⁶⁰).

(ז) **וממשיך** בהמאמר, שכל זה הוא אות ה"א בקדושה, שג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה הם ממולאים באור הקדושה, ואינם מניחים (זיי לאָזן ניט צו) כל עניני חושך שמחסרים

(יא) **ומסיים** בהמאמר: וזהו שא' בזהר (בנוגע לאותיות ק' ר') ונטלין אות שי"ן, שהוא מה שלוקחין הארה דהארה מהארת החיות דקדושה וזהו הקיום שלהם (עכ"ל), וכנ"ל שכל הענינים לאמיתתם הם בקדושה, משא"כ בקליפה הרי זה רק כקוף בפני אדם. ובענין זה היא העבודה להפוך את החשוכא ומרירו לנהורא ולמיתקו, להוציא החיל שבלע מפיו ומבטנו ירשנו אל, עד שמת האיש ההוא לברו (כנ"ל ס"ח), והיינו, שפועלים שהקו"ף יחזור להיות ה"א, שכל הענינים ממולאים מאור דקדושה, ע"י עבודת התשובה בכל ג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח¹⁰⁵, שע"ז מהפכים את השקר דעולם והקשר דעולם לקרש דקדושה, קרשים שנעשים מעצי שטים עומדים, היינו, מהפיכת השטות דלעו"ז לשטות דקדושה, שהו"ע העבודה שלמעלה מטו"ד, ועי"ז בונים את המשכך, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שנעשה כתפארת אדם לשבת בית, דירה לו יתברך בתחתונים¹⁰⁶.

ואילך). ועוד.

(52) ראה ב"י לטויו"ד סרמ"ח.

(56) סוטה ה, א.

(53) כתר שם טוב סימן שצג.

(57) תו"א מג"א צא, ב. לקו"ת במדבר טו,

(54) ויקרא ב, יא ואילך.

(55) ראה לקו"ש חכ"ב ע' 162 הערה 32.

(58) פסחים נ, ב. וש"נ.

"רשימות" חוברת טו ע' 34 ואילך. שיחת יום

(59) משלי טז, ה.

ב' דחג השבועות תשי"א (תו"מ ח"ג ע' 151

(106) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.

(105) אבות פ"א מ"ב.

(כמבואר בלקו"ת¹⁰⁰), שאמיתית ענינם הוא כפי שנמשכים ממחשבה דיבור ומעשה דלמעלה, שהם בקדושה בלבד, ואילו המחדו"מ דסט"א אינם אלא כקוף בפני האדם.

אך עדיין צריך להבין מ"ש שאדם הוא מחשבה דיבור ומעשה, א' מחשבה, ד' מ' דיבור ומעשה, שחלוקה זו היא באופן דא' ד"ס¹⁰¹, היינו, א' (מחשבה) בפני עצמו וד"ס (דיבור ומעשה) בפני עצמו, ובאופן שהא' מחי' את הד"ס, דלכאורה, הרי זה בסתירה למשנת"ל (ס"ד) בענין אות ה', ששני הקוין שמורים על מחשבה ודיבור, הם מחוברים, ורגל השמאלית שמורה על המעשה, הוא נפסק, שזהו"ע אף עשיתיו. אך הענין הוא, כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע"ב בענין ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה, שכללות החילוק ביניהם הוא שלבוש המחשבה הוא לבוש המיוחד, דיבור הוא לבוש הנפרד ולבוש חיצוני, ולבוש מעשה הוא חיצוניות דחיצוניות, שיש בזה ב' אופנים. אופן הא', כפי שהוא מצד הנפש עצמה, שאז המחשבה היא ענין בפני עצמו (א' דאדם), ודיבור ומעשה באים יחד (ד"ס דאדם), והיינו לפי שמחשבה היא לבוש המיוחד עם כחות הנפש, ולכן, כשם שכחות הנפש נמצאים באדם בתמידות (ולא באופן דכלבוש תחליפם ויחלופו¹⁰²), כמו"כ גם המחשבה היא תמידית. ואף שיש במחשבה ענין הלבוש, הרי זה רק מה שאפשר להחליף ממחשבה זו למחשבה אחרת, אבל המחשבה עצמה היא משוטטת תמיד, ואי אפשר שיהי' הפסק במחשבה, כיון שהיא מיוחדת עם כחות הנפש. משא"כ לבוש הדיבור הוא לבוש הנבדל, שהוא נפרד מכחות הנפש, ולכן עת לדבר ועת לחשות מלדבר¹⁰³. ועאכ"כ כח המעשה, כמשנת"ל שישנו לא רק במין המדבר, אלא גם במין החי, אע"פ שאין להם דעת. וגם במין המדבר, הרי חרש שוטה וקטן שאין להם דעת, ומ"מ יש להם מעשה¹⁰⁴. וכללות החילוק הוא, שמחשבה היא גילוי העלם העצמי לעצמו, ללא שייכות להזולת, משא"כ במעשה וכן בדיבור, שכל ענין הדיבור הוא בשביל לגלות את הענין לזולתו. ומזה מובן, שריחוק הערך דדיבור ומעשה לגבי מחשבה הוא כמו ריחוק הערך של הזולת לגבי האדם עצמו.

(ח) ד"ה ויאמר גו' לך אעת"ר (סה"מ אעת"ר ע' מג ואילך).

100) בהעלותך לא, ג.
101) ראה של"ה כא, א. וראה אוה"ת שם. ובקהלת (ג, ז): עת לחשות ועת לדבר.
102) תהלים קב, כז.
103) כן מובא הלשון בכ"מ בדא"ח.
104) טהרות פ"ח מ"ו. ועוד.

וגורעים ומנגדים על אור דקדושה ועניניו. אמנם, אות קו"ף הם המחדו"מ דלעו"ז, ונעשה מאות רי"ש, דאות רי"ש הוא מחשבה ודיבור דלעו"ז, דכאשר הוא מלא ממחשבות זרות והרהורין בישין, וכן בדיבורים אשר לא להוי' המה, לא מבעי דיבורים האסורים, לה"ר רכילות והדומה, אלא גם ריבוי דברים בטלים, הנה נעשה עי"ז קנה הקו"ף שהוא המעשה, והיינו שנופל במעשה לא טוב ר"ל (והיינו, שלא זו בלבד שהמחשבה ודיבור דלעו"ז עצמם הם שלא כדבעי, אלא עוד זאת, שהם מביאים גם למעשה בלתי רצוי, ע"ד האמור לעיל בנוגע לדאגות הפרנסה, שהם מחסרים וגורעים גם בהדרגות שהגיע אליהם ע"י עבודתו הקודמת). וכמבואר גם בתורת הרב המגיד⁶⁰ על הפסוק⁶¹ לא רגל על לשונו, שכשמדבר דברים בטלים או לשון הרע, אז ההבל והקול ההוא עולה ומקטרג עליו, וכאשר אדם ההוא לומד אח"כ דברי תורה, והקול וההבל מדברי תורה ג"כ עולה, רק הקול וההבל הראשון דוחה את השני מלעלות ומקטרג עליו. וזהו לא רגל על לשונו, ר"ל הצדיק אינו מלשין על עצמו, אבל הרשע מלשין על עצמו, דהיינו דיבור הרע הא' מלשין ומקטרג על לשונו של ד"ת שלמד אח"כ. והענין בזה, דהנה, לשון האדם הוא באופן שנתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע⁶², שיכול לדבר דיבורים דקדושה, שכללותם הם אותיות התורה ואותיות התפלה, ויכול לדבר גם דיבורים האסורים או עכ"פ דברים בטלים. אמנם, כאשר מדבר לא רק דיבורים האסורים אלא אפילו דברים בטלים, הנה דיבורים אלו עולים למעלה והולכים רכיל ומקטרגים על הדיבורים בתורה ובתפלה כו'. ועבודת הצדיק צריכה להיות באופן שלא רגל על לשונו, היינו, שלא יהיו על לשונו דברים בטלים שהולכים רכיל ויכולים למנוע את הפעולה של דברי תורה ודברי תפלה. אבל כאשר אינו נזהר בזה, הרי זה מחסר וגורע בעניניו הקודמים, ועד שנופל במעשים בלתי רצויים, ועד למעשים האסורים.

(ח) **וממשיך** בהמאמר, שזהו קנה הקו"ף שיוורד למטה, וכפי שמבאר לפני"ז, שאות ק' דומה בתמונתו לאות ה', אלא שבאות ה' הרגלים הם בשוה, ובאות ק' הרגל השמאלי הוא יורד למטה, שזהו"ע רגלי יורדות מות⁶³, שהוא קנה הקו"ף, והוא משארז"ל⁶⁴ ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שרטון ועליו נבנה כרך גדול (שהוא מיצר לישראל, רש"י), והוא קנה הק' הנעשה בקליפה וסט"א, וזה הוא המיצר לישראל.

60) אור תורה סימן רד. לקוטי אמרים
61) משלי ה, ה.
62) נצבים ל, טו.
63) שבת נו, ב.
64) תהלים טו, ג.

והענין בזה, כפי שמבאר אדמו"ר הצ"צ בפירוש מאמר הזהרה נעץ קנה בימא רבא, שקנה הוא דכורא דקליפה, ויונק ממלכות דקדושה הנק' ימא רבא. דהנה, ספירת המלכות דאצילות (ימא רבא) רגלי יורדות מות, וממנה יכול להיות נמשך היניקה לט"א (נעץ קנה בימא רבא), ע"י הנפילה במעשה לא טוב כו', שמוסיף כח בקליפות, עד שעליו נבנה כרך גדול של רומי שהוא מיצר לישראל, שזהו שאמרו רז"ל⁶⁵ לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים. ובפרטיות יותר, כפי שמבאר בארוכה בפירוש הכתוב⁶⁶ ואם בשדה ימצא איש את הנערה וגו' כי בשדה מצאה צעקה הנערה המאורשה ואין מושיע לה, דמ"ש כאן שדה פירושו מדבר (כמ"ש הרד"ק⁶⁷), מדבר אשר לא ישב אדם שם⁶⁸. דהנה, עבודת האדם היא שיהי' כתפארת אדם לשבת בית⁶⁹, דירה נאה אשה נאה וכלים נאים⁷⁰, כדאיתא בתיקוני זהר⁷¹ שקאי על הנשמה ועבודתה בתומ"צ שהם באופן נאה, שע"ז נעשה כתפארת אדם לשבת בית. אבל ענין המדבר הוא ארץ שממה אשר לא ישב אדם שם, היינו שאדם העליון שעל הכסא⁷² אינו יושב שם. ועז"נ ואם בשדה ימצא האיש את הנערה גו', היינו, שבשדה ישנו עשו גו' איש שדה⁷³, שהוא הלעו"ז דקדושה, ושם מוצא את הנערה, הנער חסר ה', דלא קבילת דכר⁷⁴ (היינו שחסר ענין הה"א דקדושה), והחזיק בה האיש גו', היינו, שיש לו שליטה עלי' לפי שעה, ועד שצעקה הנערה ואין מושיע לה (משא"כ אילו הי' במעמד ומצב שאור הקדושה ממלא את כל עניניו, אזי לא הי' מגיע לשדה, ארץ אשר לא ישב אדם שם). ואעפ"כ, כל ירח ממנו נדח⁷⁵, שזהו מ"ש ומת האיש גו' לבדו ולנערה לא תעשה דבר, כפי שמבאר אדמו"ר הצ"צ⁷⁶ הפירוש דלכדו, כי יתברר ויוציאו ממנו כל הניצוצים דקדושה שהיו בו עד שישאר הרע לבד וממילא יפול, והיינו, לפי שכללות החיות שלהם

(ד) אוה"ת תולדות קמא, ב.

(ה) ח"ג רנא, ב.

(ו) אוה"ת תולדות קמג, ב ואילך.

(71) תקון ו (כב, ב).

(72) ראה לקו"ת נשא כ, ג. ובכ"מ.

(73) תולדות כה, כז.

(74) זח"ב לח, ב.

(75) ע"פ שמואל"ב יד, יד.

(76) שם קמד, סע"ב ואילך.

(65) רש"י תולדות כה, כג.

(66) תצא כב, כה-כז.

(67) בשרשים ובמכלול — הובא באוה"ת

שם.

(68) ראה ירמ"י ב, ו.

(69) ישע"י מד, יג.

(70) ברכות נו, ב.

נעשה נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני¹⁵, שהו"ע קיום הרצון העליון שלמעלה מבחי' ממכ"ע, דהיינו בחי' סוכ"ע, אזי ממשיכים תוספת אור זה בג"ע. וענין זה נעשה ע"י העבודה דקיום התומ"צ למטה, שהרי לא ניתנה תורה למלאכי השרת⁹⁴, אלא דוקא לנשמה כמו שהיא מלוכשת בגוף בהעלם והסתר דעוה"ז הגשמי שהוא התחתון במדרגה שאין תחתון למטה הימנו (כמבואר בתניא⁹⁵), ועובדת עבודתה מתוך מיצר ודוחקא, באופן דאתכפיא סט"א ואתהפכא סט"א. וזהו ולאן אתה הולך, שדוקא ע"י העבודה דתשובה ומע"ט בעוה"ז, פועלים גם בהאין שיתעלה למעלה מחיי עוה"ב (שהו"ע ג"ע העליון). וזהו מעין גנים, שגם בהגנים, ג"ע התחתון ואפילו ג"ע העליון, ניתוסף ענין המעיין, דהיינו אור הבלי גבול שלמעלה מבחי' ממכ"ע. וענין זה נעשה ע"י באר מים חיים, דקאי על עבודת הנשמה כפי שעוברת בהמיצר ודוחק דעניני עוה"ז הגשמי, כמשל המים המלוחים שעוברים את המיצר והדוחק של העפר הגשמי שבגידי האדמה וע"ז נעשים מים חיים⁹⁶.

י) וממשיך בהמאמר: אבל הבור רק⁹⁷, דרק (היינו אותיות ר' ק' שהם אתון דאתחזיאו על סטרא בישא) הוא בור כו' (בור בוא"ו, ולא באר באל"ף). וזהו שארז"ל⁹⁸ ממשמע שנאמר והבור ריק, איני יודע שאין בו מים, ומה ת"ל אין בו מים, לומר לך, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו, דהבור ריק, ובור שהוא הנה"ב, מים אין בו אבל הוא ממולא מנחשים ועקרבים שהם מחשבות זרות וכו', וזהו הקו"ף, שהם כקוף בפני אדם⁹⁸, דאדם הוא מחשבה דיבור ומעשה, א' מחשבה, ד' מ' דיבור ומעשה, אבל קליפה הם רק כקוף בפני אדם, דבקדושה המחדו"מ ממולא מאור הקדושה, ובסט"א ממולא ממח"ז כו'. והענין בזה, דהנה, עיקר ענינו של אדם, ע"ש אדמה לעליון⁹⁹, הוא אדם דקדושה, ואילו ענין הקליפה אינו אלא שמתדמה לקדושה כקוף בפני אדם, ואינו אמיתית ענין האדם, כי אם איש שדה (כנ"ל בפירוש מ"ש ואם בשדה ימצא האיש את הנערה גו'). וכן הוא גם בנוגע למחשבה דיבור ומעשה, שזהו ענינו של אדם, א' מחשבה, ד' מ' דיבור ומעשה

(94) ברכות כה, ב. קדושין נד, א.

(95) ראה פל"ה. פל"ו. ועוד.

(98) ראה זח"ב קמח, ב. אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' שנח.

(99) לשון הכתוב ישע"י יד, יד. וראה

של"ה ג, א. כ, ב. ועוד.

תקיא ואילך. ע' תתמו. ע'

(97) שבת כב, א.

הגשמי, ועד"ז ענין ולאן היינו בחי' ג"ע התחתון שנופל עליו לומר שם מקום (להיותו קשור עם עוה"ז שהוא בגדר מקום זמן). וכפי שמבאר אדמו"ר מהר"ש שהפרש בין אין לאן, שבחי' אין יש בו יו"ד, ותיבת אן היא בלא יו"ד, והוא בחי' היו"ד שבו נברא העוה"ב⁸⁵, בחי' בינה, וגם ג"ע העליון הוא מבחי' בינה, וביו"ד דחכמה נברא העוה"ב. אמנם לפי זה צריך להבין, למה היתה כזאת מלפניו ית' שתרד הנשמה להתלבש בגוף, הלא קודם ירידתה היתה בבחי' אין, ולמה ירדה בגוף מאיגרא רמה לבירא עמיקתא⁸⁶, והלואי תהא השבתה למעליותא כמקודם, וכל הדרכים הם בחזקת סכנה⁸⁷. ומה גם שלאחרי כל זה תהי' עלייתה רק לג"ע התחתון בלבד, שזהו"ע ולאן אתה הולך.

אך הענין הוא, דהנה אמרו רז"ל⁸⁸ יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, דחיי עוה"ב כולל כל עולמות עליונים וביחוד ג"ע העליון, ועז"נ שתשובה ומע"ט בעוה"ז הם נעלים יותר. ומבאר, שישנם ג' דרגות, הא' הוא עוה"ז, הב' הוא ג"ע כמו שהוא מצד עצמו, והג' הו"ע ההוספה שמוסיפים ע"י עבודת הגן, וכמ"ש⁸⁹ ויניחיהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, שמשמע שע"י העבודה מוסיפים בג"ע, וכמו בגשמיות שע"י עבודת הגן שלמטה מוסיפים שיגדלו הפירות בטוב יותר, כן הוא בג"ע ברוחניות, שע"י לעבדה זו רמ"ח מ"ע ולשמרה זו שס"ה ל"ת (כפי' תרגום יונתן), נמשך תוס' וריבוי אור בג"ע. וכללות החילוק ביניהם, שבנין העולם הוא מבחי' המדות, כמ"ש⁹⁰ זכור רחמין הוי' וחסדיך כי מעולם המה, שלכן כתיב⁹¹ ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ, ולא כתיב בששת. ולמעלה מזה הוא ג"ע, שהו"ע המוחין, שלכן יש בג"ע ענין ההבנה וההשגה באופן שרואים את הענינים לאמיתתם, עולם ברור ראית⁹². אמנם, גם הגילוי שבג"ע הוא מבחי' ממכ"ע, שלכן אינו מועיל שם ענין התשובה, שהוא מצד בחי' סוכ"ע דוקא, והיינו, שבאותו מעמד ומצב שבאים לג"ע, באופן ותלמודו בידו⁹², או ח"ו להיפך, נשארים כן, כי בג"ע מאיר רק אור הממכ"ע, באופן שכל ענין על מקומו יבוא⁹³. אמנם, ע"י העבודה דלעבדה ולשמרה, שע"י

הוא מצד ניצוצות הקדושה [וע"ד משנת"ל (ס"א) שע"י אות שי"ן נעשה קיום לאותיות ק' ר'], ולכן, כאשר מוציאים ממנו כל ניצוצות הקדושה, כמ"ש⁷⁷ חיל בלע ויקיאנו מבטנו ירשנו אל, ונשאר הרע לבד, אזי ומת האיש ההוא לבדו. אבל ולנערה לא תעשה דבר, ויש לה קימה מנפילתה וירידתה בבחי' שדה, והיינו לפי שרק רגלי' יורדות מות, אבל כבודי לאחר לא אתן⁷⁸, ולכן נשארת היא בשלימותה. ומ"מ, כיון שלפי שעה ישנו הענין דבשדה מצאה, אזי נעשית היניקה ללעו"ז, שזהו"ע קנה הקו"ף שיורר למטה, שכל זה הוא לפי שאור הקדושה לא הי' ממלא את ג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה.

ט) וממשיך בהמאמר: וזהו דכתיב⁷⁹ והבור ריק אין בו מים, דישנו באר באל"ף ובור בוא"ו, דבאר באל"ף קאי על הנשמה, וכמ"ש⁸⁰ מעין גנים באר מים חיים, דכשם שהבאר נובע מתתא לעילא, ועי"ז הוא ריבוי המים, כן הנשמה ע"י ירידתה בגוף שהוא בירא עמיקתא, אבל כאשר עוסק בתורה ומצוות כנ"ל, הנה מזה דוקא נעשה עליית הנשמה ביתר שאת בעילוי אחר עילוי, וזהו מעין גנים, דע"י שהנשמה בבחינת באר הנובעת בגילוי לאלקות, ע"י העבודה בבירור וזיכוך הגוף ונה"ב, הנה מזה נעשה המעין בהגנים, דגן הוא ג"ע, וכמ"ש⁸¹ ויטע כו' גן בעדן כו', וגנים הם ב' המדרי' שבג"ע, גן עדן התחתון וגן עדן העליון, והוא שקי' דמיא, נחל התענוג, שנעשה לנשמות בג"ע בעלותם למעלה כו'.

והענין בזה, דלכאורה אינו מובן, דכיון שגנים הו"ע גן עדן, ג"ע התחתון, ויתירה מזה, ג"ע העליון, איך אפשר שע"י באר מים חיים, דקאי על העבודה שבירידת הנשמה למטה, יהי' הוספה בהגנים, שנעשה המעיין בהגנים. וביותר יוקשה ע"פ מ"ש אדמו"ר מהר"ש⁸² בביאור מאורז"ל⁸² דע מאין באת ולאן אתה הולך, שפירש בלקו"ת⁸³ מאין באת מג"ע העליון, ולאן אתה הולך הוא בחי' ג"ע התחתון, אן הוא לשון מקום, מלשון⁸⁴ אנה פניך מועדות, שלשון זה נופל על בחי' המקום

(ז) המשך וככה תרל"ז פנ"ח ואילך.

(85) מנחות כט, ב.
 (86) לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.
 (87) ע"פ לשון חז"ל — ירושלמי ברכות פ"ד ה"ד. וראה לקו"ת אחרי כה, ג.
 (88) אבות פ"ד מ"ז.
 (89) בראשית ב, טו.
 (90) תהלים כה, ו.
 (91) יתרו כ, יא.
 (92) פסחים נ, א.
 (93) ראה לקו"ת פינחס עה, ג. דרושים ליוהכ"פ ע, א.

(77) איוב כ, טו. וראה תו"א חיי שרה טו, ג.
 (78) ישעי' מב, ח. וראה אוה"ת שמע"צ
 (80) שה"ש ד, טו.
 (81) בראשית ב, ח.
 (82) אבות רפ"ג.
 (83) במדבר ב, א.
 (84) יחזקאל כא, טו.
 (79) וישב לו, כד.